

Fraudemonitor 2017 en 2018

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Verticale Fraude.....	5
3.	Horizontale fraude	26
4.	Afdoeningen en straffen.....	38

Uitgave

Openbaar Ministerie
Postbus 20305
2500 EH Den Haag
www.om.nl

juni 2019

1. Inleiding

Periodiek brengt het Openbaar Ministerie (OM) een Fraudemonitor uit. Deze Fraudemonitor geeft aan de hand van cijfers, geïllustreerd met voorbeelden van concrete zaken, een beeld van de *strafrechtelijke* prestaties op het terrein van de fraudebestrijding over de periode 2017-2018.

Fraude is een verzamelnaam voor een veelheid aan criminaliteitsvormen die met elkaar gemeen hebben dat ze zijn gericht op het behalen van financieel voordeel en waarbij op verschillende manieren een valse voorstelling wordt gepresenteerd. Fraude varieert van het ophangen van een leugenachtig verhaal tot aan het optrekken van complexe economische of digitale façades om ten onrechte geld mee te kunnen verdienen.

Dat sprake is van fraude is meestal niet direct zichtbaar. Voor het onderscheid tussen een faillissement en faillissementsfraude is al snel diepgravend onderzoek vereist. Een beleggingsfonds dat toch niet rendeert is niet automatisch het gevolg van fraude. En dat iemand valse facturen indient om geldstromen mee te kunnen verklaren, wordt pas goed zichtbaar als daar gericht naar wordt gekeken. Het signaleren van fraude vraagt het actief daarnaar op zoek zijn.

De fraudebestrijding valt uiteen in twee domeinen: fraude waarbij burgers en bedrijven worden benadeeld, wordt gekenschetst als *horizontale fraude*. Fraude met overheidsgeld wordt *verticale fraude* genoemd.

Fraude is een maatschappelijk probleem. Criminelen zijn op zoek naar mogelijkheden om geld te verdienen. Met strafrechtelijk optreden wordt de norm bevestigd en een signaal aan de samenleving afgegeven dat fraude niet wordt getolereerd. Met de strafzaak wordt weliswaar een einde gemaakt aan de criminele gedragingen, maar dat is per definitie achteraf. Om als maatschappij voldoende weerbaar te zijn, is het van belang dat de strafrechtelijke aanpak in een breder perspectief wordt gezien. De sleutel tot een succesvolle fraudeaanpak ligt in samenwerking, zowel binnen de overheid als met het bedrijfsleven. Het strafrecht wordt daar ingezet waar er het meeste effect vanuit gaat. Daarnaast wordt het strafrecht ingezet om criminele fenomenen bloot te leggen die anders onzichtbaar blijven. De kennis die door de inzet van het strafrecht wordt verkregen kan worden gedeeld met partners, opdat deze andere maatregelen kunnen nemen. Op die manier leiden verschillende maatregelen en interventies tot een integrale aanpak van fraude.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat verticale fraude centraal. Door middel van kwantitatieve gegevens wordt een beeld gegeven van de resultaten die met het strafrecht zijn behaald bij de bestrijding van fraude met overheidsgeld. Deze vorm van fraude wordt onder gezag van het Functioneel Parket (FP) opgespoord door gespecialiseerde bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en).

In hoofdstuk 3 staan de resultaten centraal van de strafrechtelijke aanpak van horizontale fraude. Aan de hand van de kwantitatieve doelstellingen die in de Veiligheidsagenda 2015-2018 met de

politie zijn gemaakt, wordt de aanpak van de afzonderlijke fraudethema's beschreven. Onder gezag van de arrondissementsparketten ligt het zwaartepunt van de opsporing van horizontale fraude bij de politie. Echter, ook anderen zoals de Douane en de Koninklijke Marechaussee leveren een bijdrage aan de bestrijding van deze vorm van fraude.

In Hoofdstuk 4 is een totaaloverzicht opgenomen van de afdoeningen door het OM en door de rechter. Daarbij zijn onder meer de in 2017 en 2018 opgelegde vrijheidsstraffen, uitgesplitst naar verschillende categorieën, opgenomen.

2. Verticale fraude

Het zwaartepunt van de bestrijding van fraude waarbij de overheid is benadeeld ligt bij de bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en). Primair hebben de BOD'en tot taak hun bijdrage te leveren aan de strafrechtelijke handhaving van de ordeningswetgeving waarvoor de minister verantwoordelijk is onder wie zij ressorteren en eventueel (zo daarin door de betrokken ministers is voorzien) van ordeningswetgeving waarvoor een andere minister verantwoordelijk is.

FIOD

Het OM werkt samen met de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) aan het bestrijden van diverse vormen van verticale fraude. Conform wettelijk vereiste¹ stellen de Minister van Financiën en het College van procureurs-generaal jaarlijks een handavingsarrangement vast, waarin de wederzijdse afspraken over opsporing en afhandeling van de opsporingsonderzoeken van de FIOD zijn opgenomen.

De beschikbare opsporingscapaciteit van de FIOD wordt uitgedrukt in uren, waarbij de FIOD in 2017 en 2018 respectievelijk 1.010.000 en 1.060.000 opsporingsuren beschikbaar had.

Hiervan is 2017 en 2018 feitelijk gerealiseerd: 516.443 resp. 501.038 uur aan thema's van de Belastingdienst, 20.658 resp. 20.450 uur aan thema's van externe toezichthouders, 30.986 resp. 30.675 uur aan internationale samenwerking en 444.141 resp. 639.686 uur aan thema's of zaken van overige aanmelders. Ten slotte is 20.658 resp. 30.675 uur van de capaciteit besteed aan zogenaamd 'nawerk'.² Binnen elk van deze generieke aandachtsgebieden worden verschillende vormen van criminaliteit bestreden, zoals witwassen, corruptie of faillissementsfraude. Deze criminaliteitsvormen kunnen binnen meerdere aandachtsgebieden vallen. Het OM beschikt over voldoende instrumenten om partijen aan te pakken die helpen bij illegale activiteiten, zoals belastingontduiking. Daarbij zij opgemerkt dat het gebruik kunnen maken van verschoningsgerechtigd materiaal en vraagstukken omtrent informatie-uitwisseling in de regel leidt tot vertraging in het strafproces.

In 2017 zijn door de FIOD 477 processen-verbaal ingeleverd bij het OM met daarin in totaal 949 verdachten. In datzelfde jaar heeft in 491 zaken van het FP een strafrechtelijke opvolging gehad, bestaande uit een veroordeling, een strafbeschikking, een transactie of een beleidssepot.

In 2018 zijn er door de FIOD 454 processen-verbaal ingeleverd bij het OM met daarin in totaal 891 verdachten. In datzelfde jaar heeft in 631 zaken van het FP een strafrechtelijke opvolging gehad, bestaande uit een veroordeling, een strafbeschikking, een transactie of een beleidssepot.

¹ Artikel 11 van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten.

² Onder nawerk valt al het werk dat de FIOD doet nadat het proces-verbaal is ingeleverd bij het OM. Denk daarbij aan het op verzoek later horen van extra getuigen of het doen van nader onderzoek.

Thema's van de Belastingdienst uitgelicht

Veel meldingen voor strafrechtelijk onderzoek komen van de Belastingdienst. Deze meldingen zijn gebaseerd op bevindingen van de Belastingdienst in het kader van het klantcontact met belastingplichtigen. Belangrijke thema's in het toezicht door de Belastingdienst zijn de aanpak van:

- veelplegers;
- btw-(carrousel)fraude;
- fraude met inkomstenbelasting en voorlopige teruggaaf (systeemfraude);
- 'windhappers', personen wier levensstijl niet past bij hun officiële inkomen of vermogenspositie;
- misbruik van debet-creditcards;
- verhuuld vermogen ; en een
- subjectgerichte aanpak van facilitators.

De wijze van toezicht wordt daarbij bepaald op basis van handhavingsregie: het bewust kiezen welke instrumenten, in welke combinatie en met welke diepgang worden ingezet om in een bepaalde situatie verbetering in het nalevingsgedrag te bereiken. Het Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen (Protocol AAFD) geeft daarbij handvatten wanneer de inzet van het strafrecht het meest passend is.³

Eis: gevangenisstraffen van 5 jaar voor btw-fraude met fictieve handel in CO₂-emissierechten

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft vandaag gevangenisstraffen van vijf jaar en boetes van 1.000.000 euro geëist tegen twee hoofdverdachten van een grensoverschrijdende btw-fraude met CO₂-emissierechten. Het OM verwijt het tweetal het vormen van een criminele organisatie met als doel belastingfraude, oplichting, valsheid in geschrift en het witwassen van de inkomsten. "De handel in CO₂-emissierechten was een gecreëerde schijnwerkelijkheid enkel en alleen om btw te incasseren" aldus de officier van justitie.

Uit onderzoek door de FIOD blijkt dat de organisatie vanuit Dubai werkte. De organisatie fraudeerde vermoedelijk tussen 2009 en 2010 met CO₂-emissierechten in zeven EU-staten. De FIOD startte in 2010 een onderzoek naar een Nederlandse tak van een internationale criminele organisatie. De vermoedelijk leidinggevenden van de organisatie zijn een 46-jarige Pakistaan en zijn halfbroer, een 35-jarige Pakistaan, die beiden vermoedelijk verblijven in Dubai. Zij hebben internationaal gesignaleerd gestaan om zich te melden bij de FIOD voor verhoor. Beide hebben dat niet gedaan. "Hiermee is duidelijk dat de verdachten op geen enkele manier verantwoordelijkheid willen nemen voor de door hen gepleegde misdrijven" zei de officier op zitting. Uit het onderzoek blijkt dat de hoofdverdachten met hun bedrijven op papier zaken deden met andere bedrijven van de organisatie in Dubai, Zwitserland, Hong Kong en de zeven EU-staten. De organisatie zou geen of onjuiste aangiften omzetbelasting hebben gedaan voor drie in Nederland gevestigde besloten vennootschappen.

Vermoedelijke werkwijze

Door een van de Nederlandse vennootschappen - de Innovatieve Energy Group (IEG) Netherlands B.V.- werden de emissierechten naar de Climex/APX gebracht, de Nederlandse beurs voor CO₂-emissierechten. De transacties tussen aankoop op een beurs in Europa en verkoop van de emissierechten op de Climex/APX, hadden volgens het OM geen werkelijke economische betekenis: "De tussenliggende overdrachten zouden niet meer hebben ingehouden dan een overgang van het

³ Strct. 2015, nr. 17271.

houderschap van de emissierechten. Een overeenkomst van koop-en-verkoop is niet aan de orde: de beschikkingsmacht over de emissierechten blijft de gehele tijd bij het samenwerkingsverband onder leiding van de twee verdachten in Dubai." Dit maakt de facturenstroom van de transacties tussen de aankoop op een beurs en de verkoop in Amsterdam vals, betoogde de officier op zitting: "Telkens werd met een factuur de suggestie gewekt dat sprake zou zijn van een rechtsgeldige overeenkomst van koop en verkoop in het handelsverkeer, terwijl het in werkelijkheid om een schijntransactie ging om btw-fraude mogelijk te maken." De organisatie incasseerde de btw bij de verkoop van de CO₂-emissierechten op de Climex-beurs in Amsterdam, terwijl de eerste BV in het Nederlandse deel van de handelsketen (de 'ploffer') de btw niet afdroeg. Zo konden ze geld verdienen. De gebruikte bedrijven in de constructie zijn na de fraude leeggehaald en de bestuurders waren katvangers of zijn vertrokken naar het buitenland.

Belastingfraude ondermijnt stelsel

Beide verdachten behoorden volgens het OM tot een crimineel samenwerkingsverband dat onder andere in Nederland werkzaam was. Zij waren de initiatiefnemers en de bestuurders van het samenwerkingsverband: "Aannemelijk is dat het financieel voordeel dat het samenwerkingsverband genereerde, in hoofdzaak aan hen toekwam. Als bestuurders waren zij bevoegd en gehouden om aan de onrechtmatige gedragingen van de onderdelen van het samenwerkingsverband in Nederland een einde te maken. Dat hebben zij kennelijk bewust niet gedaan." Het handelen door verdachten vindt het OM ernstig: "Verdachten hebben met het samenwerkingsverband stelselmatig en ernstig inbreuk gemaakt op het vertrouwen dat in het handelsverkeer noodzakelijk is. "Volgens berekeningen van de FIOD hebben de verdachten de Nederlandse schatkist benadeeld voor circa 6,5 miljoen euro in slechts zes weken tijd. Door snel acteren van de Belastingdienst -de staatssecretaris heeft snel na de ontdekking van de fraude de verleggingsregeling ingevoerd- is de schade beperkt gebleven. Het nadeelbedrag in andere landen is vele malen hoger. "Tot de verbeelding spreekt ook de lange periode van voorbereiding: het optuigen van een Ltd in Dubai, het zoeken van vennootschappen, het zoeken van strolieden, het aanvragen van de toelatingen bij de Deense emissieautoriteit, het openen van bankrekeningen en het zoeken en inwerken van uitvoerend personeel" zei de officier op zitting. "Wat het laatste betreft heeft het samenwerkingsverband op meedogenloze wijze misbruik gemaakt van de directeur en de medewerker van een van de vennootschappen, die in ieder geval in de aanvang overtuigd waren van het legitieme karakter van de vennootschap" zei de officier: "Beide verdachten hadden slechts het oog op geldelijk gewin."

Strafeisen

Dat vindt het OM ernstig en daarom past op deze feiten slechts een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van aanzienlijke duur: "Ik vorder in de zaken van beide verdachten gevangenisstraf voor de duur van vijf jaar." De officier eiste ook een boete van 1.000.000 euro voor ieder van de verdachten en gevangenneming: "Als uw rechtbank tot veroordelingen komt is het voor een geloofwaardige strafrechtspleging noodzakelijk om op enig moment te komen tot een executeerbare uitspraak. Dit is slechts mogelijk door beide heren internationaal te signaleren en in dat verband internationaal samen te werken. Daarvoor is een titel nodig, te weten het bevel gevangenneming."

Bron: OM/FP

Trust EU- facilitators

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft gevangenisstraffen tot drie jaar geëist tegen twee voormalige medewerkers van een trustkantoor. Het OM verwijt de twee mannen dat zij samen met een aantal vennootschappen een organisatie vormden, die met valse overeenkomsten en facturen internationale cliënten hielpen bij het witwassen van tientallen miljoenen euro's. Hiermee faciliteerden zij fiscale fraude, oplichting, verduistering of corruptie, zeiden de officieren op zitting: "Een dergelijk handelen tast de integriteit van het nationale en internationale handelsverkeer aan en zet Nederland te boek als witwasland."

Uit onderzoek door de FIOD blijkt dat een Nederlands trustkantoor via Monaco, jarenlang structuren aanbood waarmee gelden vanuit bedrijven - via Nederland- doorgesluisd konden worden naar vennootschappen in belastingparadijzen. Om de geldstromen een legaal sausje te geven, zouden door de verdachten overeenkomsten en facturen bij het Nederlandse trustkantoor valselijk zijn opgemaakt. Ze zouden hebben gedaan of er allerhande werkzaamheden werden uitgevoerd door de Nederlandse vennootschappen, die door het Nederlandse trustkantoor werden bestuurd. Uit onderzoek blijkt dat de Nederlandse vennootschappen in werkelijkheid alleen de administratie verzorgden. Het OM stelt dat de overeenkomsten, facturen en brieven daarom vals zijn. Daarnaast zouden de stukken veelal geantedeerd zijn om nog meer van de structuren te profiteren. Met de valse contracten moest bereikt worden dat de bedrijven, die de facturen betaalden, kosten konden aftrekken zodat de belastbare winst werd verlaagd. Zo kon belasting worden bespaard en de gelden werden vervolgens via Nederland opgepot in een belastingvrije vennootschap in een belastingparadijs. Uiteindelijk waren het de klanten voor wie de structuur werd opgezet, die vrijelijk over de verstopte gelden konden gaan beschikken. "Die kochten er dan bijvoorbeeld race-auto's of een luxe plezierjacht van" zeiden de officieren op zitting.

Fraude kan vertrouwen in sector ondermijnen

Zonder de Nederlandse tussenschakel was voor derden direct zichtbaar geweest wat er in werkelijkheid aan de hand was, lichtte het OM op zitting toe: "De facturen vanuit een op het eerste gezicht keurige Nederlandse onderneming zouden geen vragen oproepen." Volgens het OM was witwassen het business model van verdachten. "Het ging om de verhulling. Daarvoor waren de Klanten zelfs bereid om percentages van het doorgesluisde geld te betalen." Het strafrechtelijk onderzoek laat volgens het OM zien hoe het er in de jaren 2002 tot en met 2013 aan toe ging bij het trustkantoor: "Onder het mom van legale doorstroomstructuren faciliteerde men het doorstromen van grote illegale geldbedragen van klanten naar rekeningen waar een controlerende instantie geen enkel zicht op kon krijgen." De verdachten hebben door hun handelen het vertrouwen in de trustsector beschadigd, aldus het OM: "Juist aan vertrouwen ontleent die sector in het maatschappelijk en het handelsverkeer haar meerwaarde. Van de trustsector wordt verwacht dat niet alleen aan formele verplichtingen wordt voldaan, maar dat ook inhoudelijk normatief de in die sector werkzame personen er voor zorgen dat die sector verschoond blijft van misbruik van structuren. Juist dat hebben verdachten niet gedaan."

Geëiste straffen

Beide verdachten ziet het OM als leider van de criminele organisatie. Een van de verdachten zat meer op afstand, maar was volgens het OM de spin in het web. De andere verdachte had volgens het OM de dagelijkse leiding in Nederland. De fraude was geraffineerd en langdurig. Het OM ziet onvoorwaardelijke gevangenisstraffen voor langere duur als passend. Tegen de eerste verdachte eist het OM een gevangenisstraf van drie jaar. De andere verdachte hoorde een gevangenisstraf van 27 maanden tegen zich eisen. Daarnaast eiste het OM tegen beide verdachten een beroepsverbod van vijf jaar voor het (al dan niet als directeur) werkzaam zijn in de trustsector. Tegen de gebruikte vennootschappen eist het OM geldboetes tot bijna 330.000 euro. Op zitting werd ook een verbeurdverklaring en ontneming aangekondigd, omdat misdaad niet mag lonen.

Bron: OM/FP

Eis: tot 3,5 jaar cel voor verhullen vermogen

Het *Openbaar Ministerie* (OM) heeft vandaag in de *rechtbank* in Arnhem een gevangenisstraffen tot drie en een half jaar – waarvan één jaar *voorwaardelijk*- geëist tegen twee verdachten die hun vermogen buiten het zicht van de autoriteiten hebben proberen te houden. De hoofdverdachte is een 43-jarige dienstverlener die de verhullende constructies aanbood. Het OM verwijt de man betrokkenheid bij faillissementsfraude, belastingfraude en valsheid in geschrift. Tegen een cliënt van de man - een voormalig lid van raad van bestuur van een ziekenhuis- eiste het OM een gevangenisstraf van 18 maanden waarvan zes voorwaardelijk. Hij probeerde zijn inkomsten in een nieuwe baan te verhullen om niet gekort te worden op een wachtgeldregeling van zijn ex-werkgever.

Verhullende constructie

Het onderzoek door de *FIOD* is gestart naar aanleiding van een melding van de belastingdienst. Via zijn ondernemingen Pegasus en Avery Ltd. verkocht de 43-jarige *verdachte* zogenaamde dividendstructuren. Via een ingewikkelde constructie met diverse binnen- en buitenlandse holdings en een trust in een ver belastingparadijs werd in Nederland gemaakte winst in een dividend uitkering getransformeerd. Die uitkering werd uiteindelijk via een schenking door een Trust belastingvrij uitgekeerd aan de onderneming die de winst gemaakt had. Over de schenking had echter volgens het OM wel belasting betaald moeten worden: Weliswaar heeft de geldstroom een formeel-juridische transformatie ondergaan, maar in economische zin blijft het de winst van een Nederlandse onderneming. Over de winst van de Nederlandse onderneming had dus gewoon belasting afgedragen moeten worden.

Ondermijnende criminaliteit

Het OM ziet het aanbieden van de verhullende structuren als ondermijnd. De *officier van justitie* noemde de handelwijze van de verdachten ernstig: "Het eigen gewin vonden ze belangrijker dan de belangen van een betrouwbare samenleving." Uit onderzoek blijkt dat de verhullende constructies ook zijn ingezet om autoriteiten –zoals de belastingdienst, maar ook curator in faillissement - het zicht op mogelijk vermogen te ontnemen.

Daarnaast werden ze in gerechtelijke procedures misbruikt, zoals in het geval van een zorgmanager die vandaag ook op zitting stond. Hij zou hebben geprobeerd om door middel van de verhullende constructie te voorkomen dat hij al te veel gekort werd op zijn wachtgeldregeling. De officier zei op zitting dat hij zich zeer verbaasde over het gedrag van 'de gerenommeerd directeur werkzaam in de Zorg, die door middel van een schijn- en verhullingsconstructie zijn inkomsten uit het zicht houdt, om zich niet te laten korten op zijn wachtgeldregeling die werd betaald uit zorggelden.'

Strafeisen

Het OM eiste tegen de voormalige zorgmanager een gevangenisstraf van 1,5 jaar, waarvan een half jaar *voorwaardelijk*.

Tegen de hoofdverdachte eiste het OM een gevangenisstraf van drie en een half jaar, waarvan een jaar voorwaardelijk. Daarnaast eiste het OM een beroepsverbod voor de man, publicatie van het *vonnis* om mensen te waarschuwen, een geldboete van € 2.500 voor het onbevoegd gebruik van de academische titel en *onttrekking aan het verkeer* van het vuurwapen en de bijbehorende munitie, dat bij een doorzoeking in zijn woning in *beslag* was genomen. Behalve dat de hoofdverdachte door het aanbieden van de constructies fraude van klanten heeft mogelijk gemaakt, heeft hij ook zelf belasting ontdoken, aldus de officier van justitie op zitting: "De exacte hoogte van die fraude is moeilijk vast te stellen, omdat de verdachte er geen administratie op na hield. Het gaat in ieder geval om meer dan 50.000 euro." Het OM kondigde op zitting ook een ontnemingsvordering aan.

Bron: OM/FP

Thema's DNB en AFM

De FIOD is belast met de opsporing op het gebied van diverse wettelijke regelingen die betrekking hebben op de financieel-economische ordening. In de Beleidsbrief voor de bijzondere opsporingsdiensten⁴ zijn de thema's witwassen, integriteit financiële instellingen (waaronder pensioenfondsen) en intermediairs benoemd. Andere thema's zijn beleggingsfraude en marktmisbruik. Op het terrein van de financiële integriteit wordt een belangrijk deel van de zaken aangeleverd door de financiële toezichthouders DNB en de AFM. Nadere concretisering van de onderwerpen waarop strafrechtelijk wordt ingezet vindt gemeenschappelijk plaats, bijvoorbeeld in de handhavingsarrangementen die door het OM worden gesloten. Op grond van het Convenant ter voorkoming van ongeoorloofde samenloop van bestuurlijke en strafrechtelijke sancties⁵ vindt afstemming plaats tussen het OM, AFM en de FIOD over de wijze van afdoening van bepaalde overtredingen van de financiële toezichtwetgeving, waaronder op het terrein van marktmisbruik. Dit gebeurt indien er sprake is van recidive of wanneer er naar het oordeel van de AFM sprake is van een overtreding waarbij de specifieke omstandigheden van het geval (zoals de ernst van de overtreding, de mate van opzet en verwijtbaarheid en de omvang van de schade) daartoe aanleiding geven.

Jarenlange gevangenisstraffen geëist voor 'bouwen kaartenhuis van 165 miljoen euro'

Het *Openbaar Ministerie* (OM) heeft vandaag in de *rechtbank* in Amsterdam gevangenisstraffen tot vijf jaar en vier maanden geëist tegen de personen achter de beleggingsproducten van Quality Investments (QI). Honderden beleggers hebben samen bijna 165.000.000 euro afgegeven via QI. Verdachten zouden een groot deel van de opbrengsten in eigen zak hebben gestoken. "Dit ondanks mooie de toezeggingen dat het veilig beheerd zou worden," zeiden de officieren op zitting: "Alles is als een kaartenhuis in elkaar gestort. Voor de inleggers moet dit bijzonder confronterend zijn. Allemaal luxe uitgaven, maar geen geld om premies te betalen."

QI verkocht tussen 1 juli 2007 en januari 2011 producten aan beleggers, vooral in Nederland en België, maar ook in andere Europese landen. Het verwijt is dat de verdachten in georganiseerd verband beleggers hebben opgelicht door het verstrekken van onjuiste informatie over de werkelijke constructie van haar beleggingsproduct en zo grote sommen geld hebben aangetrokken. De door QI aangeprijste beleggingsproduct bood deelnemers een participatie, voor bepaalde tijd, in een fonds waarin een Amerikaanse levensverzekeringsspolis en een contraverzekeringsspolis zou zijn opgenomen. Indien na afloop van de participatieperiode de verzekerde persoon nog in leven is, zou een even hoge uitkering door de contraverzekeraar volgen. Dat was het '*unique selling point*' van het product, waarmee het zich onderscheidde van andere levensverzekeringssproducten, aldus de mooie brochures en prospectussen waarmee het product aan de man werd gebracht. En dat niet alleen: De geldstromen voor de investeringen zouden veilig buiten verdachten om lopen, beloofden de verdachten. De beleggers zouden ook zelf eigenaar zijn van de polissen, die bij een onafhankelijke trustee zouden zijn ondergebracht.

'Gebakken lucht'

Uit onderzoek door de *FIOD* blijkt dat er niet veel klopt van de mooie beloften: De contraverzekeraar PCI zou van meet af aan niets daadwerkelijk hebben verzekerd, aldus het OM: "De directeur had jarenlang de door PCI ontvangen gelden goeddeels besteed aan de sponsoring van een Costa Ricaans voetbalelftal

⁴ *Kamerstukken II 2010/11, 32715, nr. 1.*

⁵ *Stcrt. 2009, nr. 9.*

en voor de fraude binnen PCI heeft deze *verdachte* inmiddels [in de VS 60 jaar celstraf](#) gekregen." De officieren vervolgden: "De geldenstromen liepen daarnaast geheel niet buiten de verdachten van QI om. En ook de eigendom van de polis die wel echt was -de levensverzekeringopolis- bleek in werkelijkheid niet bij de beleggers te liggen."

Verwijten

Het OM verwijt de drie verdachten deelname aan een criminele organisatie met als oogmerk oplichting, witwassen en valsheid in geschrift. De verdachten wisten volgens het OM van meet af aan dat de kernelementen van het product dat zij zouden gaan verkopen niet deugden: "Een garantieproduct met een contraverzekering die onmogelijk bleek, een contraverzekeraar die onbetrouwbaar is en een organisatiestructuur waar alles in één hand is. Het product en de organisatie eromheen waren zo ingericht dat verdachten vrijelijk konden beschikken over de gelden." Aldus de officieren op zitting. Het OM meent dat de verdachten het product bewust als persoonlijke geldmachine hebben gebruikt. Ze leefden een luxe leven. Ze kochten sieraden, een Ferrari, een Bentley, lieten boten bouwen en deden uitgaven aan vakantiehuisen en investeringsprojecten in andere landen: "het kon niet op. Er zijn miljoenen in een luxe-leven voor verdachten geïnvesteerd".

Rollen verdachten

Een 53-jarige man woonachtig in Spanje ziet het OM als de leidinggevende van de criminele organisatie: "Hij was het die in aanraking kwam met het beleggingsproduct met een contraverzekeraar, dat verdachten vervolgens samen in de markt hebben gezet. Hij zat aan de knoppen; vanuit Dubai en Amerika bestierde hij de financiën." Zijn compagnon, een 56-jarigeman, ook woonachtig in Spanje, bracht QI in Nederland aan de man. "De 55-jarige 'huisadvocaat' van QI profiteerde minder dan de andere twee verdachten. Hij stelde valse garanties voor investeringen op. Hij had als *advocaat* een belangrijke rol in het controleren van de productopbouw, waaronder het op juiste wijze bonden van polissen. Hij waarschuwde de twee andere verdachten meermaals dat de garanties niet deugden, maar ging er toch mee door.

Strafeisen

"Alle verdachten is te verwijten dat zij door zijn gegaan met het aanprijzen van deze façade, in weerwil van de risico's die niet zij liepen, maar hun klanten, de beleggers." Het OM is van mening dat bij feiten als de onderhavige alleen een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van lange duur passend is, aldus de officieren: " Dit vanwege de ernst van de feiten en ook vanuit het oogpunt van generale preventie. Het moet voor een ieder in deze samenleving duidelijk zijn dat je dit niet wordt getolereerd. Verdachten zijn helaas niet de enige die denken dat dit soort praktijken valt onder de definitie bedrijfsongeval. Maar er zijn honderden inleggers die hier de rest van hun leven met de gevolgen van deze fraude moeten leven." Deze mensen moeten het nu zonder pensioen of spaargeld stellen. Tegen de leider van de criminele organisatie eist het Om een gevangenisstraf van vijf jaar en vier maanden. Zijn compagnon hoorde een gevangenisstraf van vijf jaar tegen zich eisen. Tegen de advocaat eist het OM twee jaar en acht maanden gevangenisstraf. De rechtspersoon Quality Investments BV hoorde een boete van 760.000 euro tegen zich eisen.

Het *strafrechtelijk financieel onderzoek* voor de *ontneming* is nog niet afgerond. Er lopen veel civiele procedures, ook in het buitenland en die zijn nog niet afgewikkeld. Op zitting is aangekondigd, dat indien er niet op andere wijze wordt voorzien in herstelbetalingen aan slachtoffers, binnen twee jaar alsnog de ontnemingsprocedure bij de *rechtbank* wordt aangebracht.

Bron: OM

ISZW

Het OM werkt samen met de recherche van de Inspectie Sociale Zaken en werkgelegenheid - Directie Opsporing (ISZW) aan het bestrijden van diverse vormen van verticale fraude. Conform wettelijk vereiste stellen de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (voor het thema zorgfraude) en het College van procureurs-generaal jaarlijks een handhavingsarrangement vast, waarin de wederzijdse afspraken over opsporing en afhandeling van de opsporingsonderzoeken van de ISZW zijn opgenomen. In 2017 en 2018 werd daarbij de opsporingscapaciteit van de ISZW onder meer verdeeld over de volgende thema's:

- arbeidsuitbuiting;
- georganiseerde uitkeringsfraude, subsidiefraude en fraude met reïntegratiegelden;
- illegale tewerkstelling en mensensmokkel;
- arbeidsomstandighedenwet; en
- zorgfraude.

In 2017 zijn uit de door de ISZW bij het OM ingeleverde processen-verbaal 201 verdachten ingeschreven. 193 daarvan zijn bij het FP in behandeling genomen, de rest bij de andere OM-onderdelen. In datzelfde jaar heeft in 150 zaken een strafrechtelijke opvolging plaats gehad, bestaande uit een vonnis van de strafrechter, een strafbeschikking, een transactie of een beleidssepot.

In 2018 zijn uit de door de ISZW bij het OM ingeleverde processen-verbaal 186 verdachten ingeschreven. Allen zijn bij het FP in behandeling genomen. In datzelfde jaar heeft in 164 zaken een strafrechtelijke opvolging plaats gehad, bestaande uit een vonnis van de strafrechter, een strafbeschikking, een transactie of een beleidssepot (ook voorwaardelijk).

SZW houdt verdachte aan voor fraude met inburgeringsexamens

De recherche van de Inspectie SZW heeft vandaag in Amsterdam een 32-jarige man *aangehouden*. Hij wordt verdacht van betrokkenheid bij fraude met inburgeringsexamens.

De *verdachte* werkt voor een taalbureau in Amsterdam dat ervan wordt verdacht sinds 2016 examenfraude te plegen. De Inspectie SZW deed in juli doorzoeken bij twee bestuurders van het taalbureau en in de bijbehorende bedrijfspanden. De vandaag *aangehouden* verdachte zou de leerlingen van het taalbureau hebben voorzien van de antwoorden op de examenvragen. Dat zou hij vanaf afstand hebben gedaan via communicatie apparatuur.

Bij de doorzoeken is *beslag* gelegd op de communicatiemiddelen, administratie en een Mercedes, omdat misdaad niet mag lonen.

Inburgeringsexamen

In Nederland is het verplicht om als immigrant binnen drie jaar na aankomst in Nederland inburgeringsexamen te doen. Zodra het inburgeringsexamen is behaald, dan wordt voldaan aan het inburgeringsdiploma van de Wet inburgering. Met dit diploma kan bij de *IND* de verblijfsvergunning worden aangevraagd. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de overheidsinstantie die het inburgeringsexamen afneemt. Voor eventuele te volgen lessen krijgen de inburgeraars een lening van DUO van maximaal € 10.000,- ter beschikking, onder de voorwaarde dat de taalschool een keurmerk heeft van *Blik op Werk (BOW)*. Inburgeraars dienen de facturen die zij ontvangen van hun taalscholen in bij DUO, deze betaalt vervolgens de scholen uit. Asielmigranten hoeven als zij slagen voor het examen de lening niet terug te betalen.

Bron: OM

Fraude met Balkenende-norm in de zorg: gevangenisstraffen en geldboete voor bestuurder, accountant en voorzitter Raad van Toezicht

Eind 2017 heeft de rechtbank Rotterdam een bestuurder van een zorgstichting, diens vriendin, de voorzitter van de Raad van Toezicht en de accountant van de zorgstichting veroordeeld wegens fraude met zorggelden.

Uit onderzoek door de ISZW, recherche Zorgfraude, is gebleken dat de bestuurder 1,9 miljoen euro aan zorggeld onrechtmatig aan zichzelf heeft laten uitbetalen, waarna de onttrekkingen zijn toegedekt met valse facturen en valse leningovereenkomsten. Ook zijn de jaarrekeningen vervalst met medewerking van de accountant die wist dat de beloning die de bestuurder ontving feitelijk hoger was dan in de jaarrekeningen vermeld stond.

De voorzitter van de Raad van Toezicht heeft meegewerkt aan een constructie waarmee de bestuurder geld kon witwassen, en – hoewel hij wist dat de bestuurder in het verleden onttrekkingen had gedaan – geen toezicht gehouden op diens activiteiten.

Doordat de zorgbestuurder, geholpen door accountant en voorzitter van de raad van toezicht, op deze manier zorggelden heeft kunnen wegschuiven, is het maximumsalaris uit de Wet Normering Topinkomens (de Balkenende-norm) op grove wijze omzeild.

De bestuurder van de zorginstelling is veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar. De verdachte was hangende de rechtszaak op vrije voeten gekomen. Omdat hij echter weer probeerde verder te gaan in de zorg – met alle risico's op fraude, heeft de rechtbank bepaald dat de verdachte terug in voorlopige hechtenis moest worden genomen.

De accountant is door de rechtbank in eerste aanleg veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van 12 maanden waarvan 6 maanden voorwaardelijk.

De voorzitter van de Raad van Toezicht heeft in eerste aanleg een voorwaardelijke geldboete gekregen van 5000 euro. Daarbij heeft de rechtbank laten meewegen dat uit het onderzoek bleek dat hij zichzelf niet had verrijkt. De vriendin van de zorgbestuurder, die profiteerde van het crimineel verkregen geld, heeft een werkstraf van 240 uur en een voorwaardelijke gevangenisstraf van 3 maanden gekregen.

Bron: OM

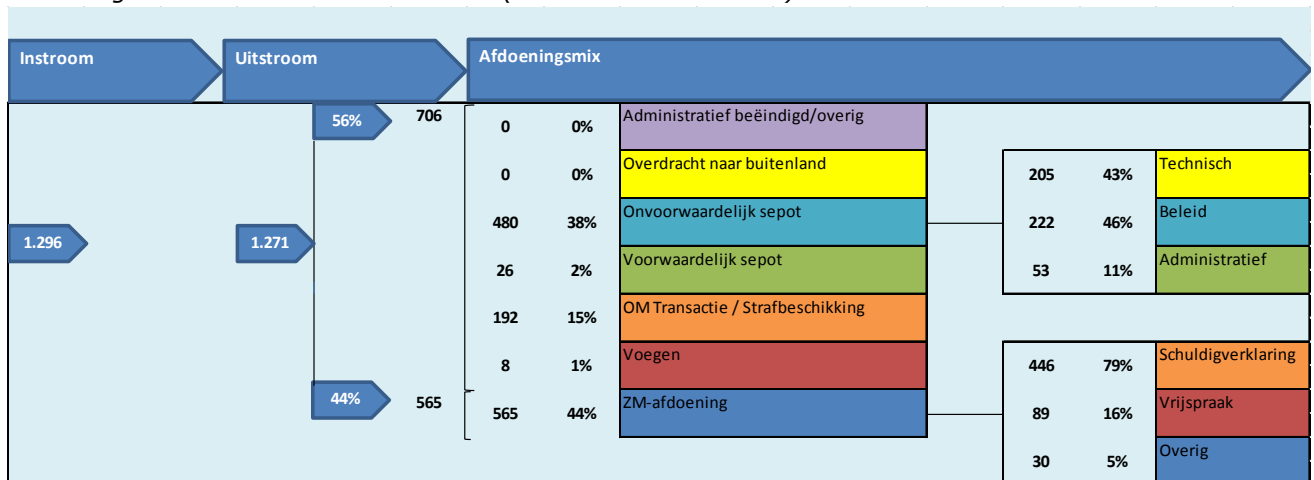
Sociale zekerheidsfraude

Op het terrein van de bestrijding van sociale zekerheidsfraude zijn ook de politie en andere opsporingsdiensten, zoals buitengewoon opsporingsambtenaren van gemeenten, actief. Zij hebben in 2017 in totaal 175 verdachten van sociale zekerheidsfraude bij het OM aangebracht. In 2018 waren dit 200 verdachten.

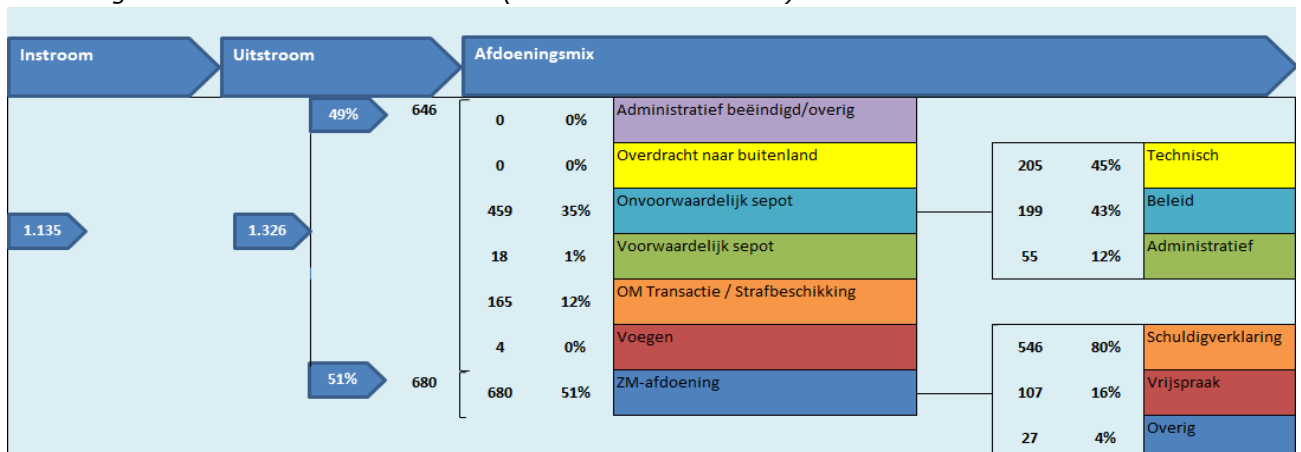
Instroom en uitstroom verticale fraude

Figuur 1:

Afdoeningen verticale fraudezaken 2017 (exclusief ILT en NVWA)⁶



Afdoeningen verticale fraudezaken 2018 (exclusief ILT en NVWA)



De instroom van verticale fraudezaken is enigszins afgenomen, van 1.402 zaken in 2016, naar 1.296 zaken in 2017 tot 1.135 zaken in 2018.

De uitstroom laat ten opzichte van voorgaande jaren een toename zien, van 944 zaken in 2015 tot 1.326 zaken in 2018.

Sepotpercentage

Het sepotpercentage bij verticale fraudezaken was in 2017 hoger dan het gemiddelde onvoorwaardelijke sepotpercentage bij commune misdrijfzaken. Waar dat laatste percentage in 2017 19% was, lag het onvoorwaardelijke sepotpercentage bij verticale fraudezaken op 38%. In 2018 is het onvoorwaardelijke sepotpercentage iets gedaald naar 35%. Dat een officier van justitie

⁶ In dit overzicht zijn de zaken van de FIOD, de ISZW, de politie en overige opsporingsdiensten meegenomen. De zaken van FIOD en ISZW vallen allemaal onder de noemer 'fraude'. Bij zaken van de ISZW en de ILT kan dat niet worden gezegd. Ook is niet eenduidig aan te geven welke zaken wel en niet als fraude classificeren. Daarom zijn de zaken van ISZW en ILT buiten deze figuur gehouden. De prestaties van ISZW en ILT worden wel apart toegelicht.

een zaak seponert, betekent overigens niet dat er geen handhavend optreden plaatsvindt. Zo kunnen andere partners interventies hebben gepleegd, zoals het opleggen van een boete.

In bijna de helft van de gevallen is sprake van een beleidssepot. Eén van de belangrijkste grondslagen voor een beleidssepot is dat de feitelijk leidinggever wordt vervolgd (41% van de beleidssepots in 2017; 33% in 2018). Dan gaat het veelal om gevallen waarin zowel de natuurlijke persoon als de rechtspersoon als verdachte wordt aangemerkt, maar in de vervolging wordt gekozen voor de feitelijk leidinggever.

Zowel in 2017 als in 2018 werd in 22% van de gevallen afgezien van vervolging, omdat een andere interventie de voorkeur had. Belangrijke bestuurlijke interventies door ISZW zijn bijvoorbeeld inspecties, herinspecties, waarschuwingen voor preventieve stilleggingen, stilleggingen van bedrijven of bedrijfsonderdelen, boeteopleggingen, nalevingcommunicatie en keten- en opdrachtgeverbeïnvloeding.

Bij de technische sepots is in 2017 en 2018 76% respectievelijk 75% de reden dat het wettig en overtuigend bewijs ontbreekt. In 12% is in beide jaren de niet-ontvankelijkheid van het OM de grondslag. Het oordeel dat een verdachte ten onrechte als verdachte is aangemerkt, is in 12% (2017) en 9% (2018) van de technische sepots de grondslag.

NVWA

Voor de bestrijding van criminaliteit op de beleidsterreinen van LNV en VWS voor wat betreft voedselveiligheid en de warenwet werkt het FP samen met de NVWA. Grote opsporingsonderzoeken op deze beleidsterreinen worden door de IOD uitgevoerd onder het gezag van het FP. Minder complexe onderzoeken en zaken die rechtstreeks voortkomen uit de overgang van toezicht naar opsporing worden uitgevoerd door de Directie Handhaving van de NVWA of in de samenwerking tussen de Directie Handhaving en de IOD binnen het Fraude Expertise Knooppunt (FEK).

In veel onderzoeken van de IOD is er sprake van organisatiecriminaliteit waarbij gebruik gemaakt wordt van vervalste documenten of een valse administratie om criminele activiteiten te verhullen. Onderzoeken die voortkomen uit inspecties door de Directie Handhaving van NVWA kunnen ook een fraudecomponent bevatten, maar dit hoeft niet het geval te zijn. In dit soort zaken kan het ook gaan om feitelijke overtredingen die bijvoorbeeld zien op de aantasting van dierenwelzijn of het onjuist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

In 2017 en 2018 speelden in de samenwerking tussen NVWA en FP meerdere fraude onderwerpen een grote rol. In de zomer van 2017 is een strafrechtelijk onderzoek gestart naar het gebruik van fipronil als bestrijdingsmiddel van bloedluis bij pluimveebedrijven. Over deze kwestie is inmiddels een rapport uitgebracht door de commissie Sorgdrager en een actieplan voedselveiligheid vanuit LNV en VWS met inbreng van JenV en het OM naar de Tweede Kamer gestuurd. In november 2017 verscheen er uitvoerige berichtgeving in de media over grootschalige fraude met de mestverwerking en mestverantwoording in de varkenssector.

Het FP en de NVWA werken al lange tijd samen aan de opsporing van fraude in de mestsector, maar door de publicaties is de problematiek breder bekend geworden en heeft de aanpak van het

probleem aan urgentie gewonnen. In 2018 is door LNV een versterkte handhavingsstrategie mestfraude aan de Tweede Kamer en de Europese Commissie gestuurd. Het FP en de NVWA blijven opsporingsonderzoeken uitvoeren en geven tegelijkertijd aan dat het strafrecht slechts een deel van de oplossing is in deze sector. In november 2018 heeft de NVWA in samenwerking met het FP doorzoeken verricht bij een advieskantoor dat een faciliterende rol zou spelen bij fraude in de mestsector. Ook organiseert het FP themazittingen rond mestfraude, zoals het frauderen met dierproductierechten.

In januari 2018 is de NVWA samen met het FP een strafrechtelijk onderzoek gestart naar fraude bij het invullen van het I&R systeem en het ontduiken van het fosfaatrechtenplafond door rundveehouders. Dit onderzoek heeft tot nu toe ongeveer 100 processen-verbaal opgeleverd en zal in 2019 worden afgerond.

Ten slotte kan fraude rond vergistingsinstallaties niet onvermeld blijven. Uit diverse strafrechtelijke onderzoeken en een door het RIEC Noord-Nederland opgesteld bestuurlijk signaal blijkt dat in de markt van co-vergisting en industriële vergisting een verontrustend hoog niveau van non-compliance zichtbaar is.. Deze lastig economisch rendabel te krijgen sector is bovendien voor een groot deel afhankelijk van subsidies, waarbij in sommige gevallen sprake lijkt te zijn van subsidiefraude.

Voor ruim 8 ton ontneming geëist van pluimveehouders voor overproductie mest

Het Openbaar Ministerie (OM) eist vandaag op een themazitting over mestfraude in de rechtbank in Den Bosch dat zes pluimveehouders in totaal 865.516 euro ontneming betalen aan de staat. Volgens het OM hebben de pluimveehouders dat verdiend door opzettelijk meer kippen te houden en mest te produceren dan dat zij mochten. Ook eist het OM werkstraffen en voorwaardelijke straffen tegen de pluimveehouders zelf. Tegen hun bedrijven eist het OM boetes tot 75.000 euro. "Het is dus belangrijk dat vanuit de overheid streng wordt opgetreden" zei de officier op zitting: "Europa verwacht het, de concurrenten verwachten het en het is nodig om de natuur gezond en het land leefbaar te houden."

In Nederland hebben we een mestoverschot. In Europa mag ieder land een bepaalde hoeveelheid mest produceren. Om dat te reguleren is er een systeem bedacht waarin boeren rechten moeten kopen of 'leasen' om een bepaald aantal dieren te mogen houden. Daar zijn kosten aan verbonden. Het systeem kent een plafond; op enig moment is er in Nederland een maximaal aantal dierrechten aanwezig, waarmee wordt op landelijk niveau de maximale hoeveelheid varkens en pluimvee in Nederland wordt geregeld. Door middel van dit systeem wordt in de kern uiteindelijk dus bepaald hoeveel mest de Nederlandse veestapel produceert. Die mest moet vervolgens verantwoord in binnen- en buitenland worden afgezet.

Uit onderzoek door de NVWA blijkt dat deze zes pluimveehouders honderden tot duizenden kippen meer hielden dan dat zij rechten voor betaalden. De wet ziet dat als misdrijf. "Het dierrechtensysteem dient het belang van milieu- en volksgezondheid. Dieren belasten het milieu door uitstoot van stikstof, fosfaat, ammoniak en overige broeikasgassen. Daarnaast produceren ze fijnstof en geur. Die milieubelasting is heel erg hoog, zeker in de concentratiegebieden waar de meeste van onze zaken spelen. In die gebieden hebben relatief veel mensen last van longproblemen, lijdt de natuur en de grondwaterkwaliteit en wonen erg veel mensen in stank" zei de officier van justitie op zitting.

'Misdrijf plegen om hoofd boven water te houden'

"Dierrechten zijn voor een bedrijf vaak een kostbare aangelegenheid" vervolgde de officier van justitie: "Dat betekent helaas ook, dat bedrijven die in zwaar weer terecht komen, al snel gaan kijken naar hun dierrechten. Die rechten kunnen worden verkocht voor veel geld, of de lease kan even worden uitgesteld. Dat geeft tijdelijk extra lucht. Helaas blijkt die tijdelijke oplossing vaak niet afdoende om een bedrijf duurzaam overeind te houden." Toch moet ondanks deze achtergrond van boeren die het moeilijk hebben, streng opgetreden worden tegen overtredingen met de dierrechten, betoogde de officier op zitting: "Het systeem en het plafond voor mest is er niet voor niets. Het voert Europees recht uit en Europa houdt ons niet voor niets scherp in de gaten. Als land produceren wij namelijk veel meer mest dan is afgesproken met Europa en dit kan ons heel wel de derogatie gaan kosten. Dat zou tot grote economische schade leiden en tot gedwongen sanering van veel bedrijven. Veel méér bedrijven dan er nu al sneuvelen door de tucht van de markt." Verder moet worden bedacht dat de concurrent die haar zaken wel op orde heeft, de hoge prijs voor de dierrechten wel heeft betaald: "Toestaan dat andere bedrijven er gemakkelijk vanaf komen als ze die rechten niet of onvoldoende hebben, werkt gelet op de hoge prijs van de rechten sterk concurrentievervalsend."

Geëiste straffen

Het OM eist tegen twee pluimveehouders uit de Gemeente Weert werkstraffen van respectievelijk 240 uur en 120 uur – waarvan 60 uur voorwaardelijk. Daarnaast eist de officier voorwaardelijke gevangenisstraffen van zes en twee maanden met een proeftijd van twee jaar. "Dit als stok achter de deur opdat ze niet weer de fout in gaan". Daarnaast moeten zij als het aan het OM ligt het crimineel verdiende vermogen van in totaal 349.729 euro en 164.500 euro betalen aan de staat. Een pluimveehouder uit IJsselsteyn hoorde een voorwaardelijke werkstraf van 120 uur tegen zich eisen. De onderneming moet als het aan het OM ligt een boete betalen van 75.000 euro – waarvan de helft voorwaardelijk- en nog eens een ontneming van 295.685 euro. Tegen een pluimveehouder uit de gemeente Reusel-De Mierden eist het OM een werkstraf van 180 waarvan 60 uur voorwaardelijk. Het OM eist daarnaast dat het bedrijf 189.200 euro betaalt als ontneming van het crimineel behaalde voordeel en daarnaast een boete van 50.000 euro waarvan 25.000 euro voorwaardelijk. Twee andere

pluimveehouders uit de gemeente Leudal en Hilvarenbeek hoorden respectievelijk 80 uur werkstraf – waarvan de helft voorwaardelijk- en een geldboete van 15.000 euro – waarvan 10.000 voorwaardelijk- tegen zich eisen. Het OM eist dat hun bedrijven 15.602 euro en 40.000 euro betalen als ontneming.

Bron: OM/FP

Beslag voor 14 miljoen in onderzoek naar fraude met afval en mest

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft afgelopen week voor in totaal 14.000.000 euro beslag gelegd bij drie bestuurders en bedrijven van een bio-vergistingsinstallatie in het noorden van de provincie Limburg. Het beslag is gelegd om eventuele toekomstige vorderingen zeker te stellen.

Er loopt een strafrechtelijk onderzoek naar vermoedelijke fraude met afval en mest door de bio-vergistingsinstallatie. Er wordt sinds 2013 vermoedelijk drie keer zoveel afval en dierlijke mest verwerkt bij de installatie dan is toegestaan volgens de vergunning. Bij de verwerking van het afval en mest komen (bio-)gassen vrij, waaruit weer duurzame energie opgewekt kan worden. De doorzochte bedrijven kregen hiervoor miljoenen euro's subsidie van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Indien het vergisten volgens de regels gebeurt, kan er een organische reststof overblijven die als mest kan worden gebruikt in bijvoorbeeld de land- en tuinbouw. Het vermoeden is dat de installatie het niet volgens de regels verwerkte eindproduct als mest verkocht aan de land- en tuinbouw. Het OM heeft de installatie na de doorzoeken stil gelegd, omdat het niet volgens de regels verwerkte restproduct schadelijke stoffen kan bevatten. Die wil je niet in de grond hebben waar vervolgens weer gewassen worden verbouwd.

Volgens (voorlopige) berekeningen in het financiële onderzoek zou de vergister door in strijd met de vergunning te handelen en te frauderen met subsidies, circa 14.000.000 euro hebben verdiend. Er is beslag gelegd op bankrekeningen en vorderingen van bedrijven en bestuurders. Daarnaast is beslag gelegd op drie woningen in Nederland van in totaal drie bestuurders van de vergister en op een villa in Spanje van één van de bestuurders. Het OM verdenkt hen van het leiding geven aan de strafbare gedragingen door het bedrijf. Het beslag is gelegd omdat misdaad niet mag lonen.

Fraude met mest ondermijnt de samenleving

Door te frauderen met afval en mest kunnen er risico's ontstaan voor dier- en volksgezondheid, indien bacteriën en ziektekiemen niet op juiste wijze uit organische stoffen (zoals dierlijke mest) worden gehaald. Het is onwenselijk dat die mest wordt verspreid op het land waar vervolgens andere koeien grazen of voedsel wordt verbouwd. Fraude met mest en afvalstoffen ondermijnt het stelsel van afspraken die we in internationaal verband gemaakt hebben over mest. Het zorgt voor concurrentievervalsing. Door te frauderen met mest en afvalstromen, kan veel geld worden verdiend. Voor de verwerking van afval moet betaald worden, terwijl met de afzet van mest geld verdiend kan worden. Er kan verwevenheid tussen onder- en bovenwereld ontstaan, met alle risico's van dien: de samenleving raakt gecorrumpereerd en wordt van binnen uitgehold. Dat is onwenselijk en daarom treedt de overheid hiertegen op.

Bron: OM/FP

Eis: Boetes tot 100.000 euro voor laten vrijkomen van explosief biogas uit vergister

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft vandaag in de rechtbank in den Bosch boetes van 100.000 euro en 75.000 euro geëist tegen Ecoson B.V. en Rendac Son B.V. uit Son en Breugel. Op 7 november 2015 kwam het dak los van een vergistingsinstallatie, waardoor circa 22.500 m³ explosief biogas is vrijgekomen. De bedrijven hebben er volgens het OM niet alles aan gedaan om dit voorval te voorkomen, dan wel de gevolgen voor mens en milieu beperkt te houden.

Bij de bedrijven worden over-de-datum-producten, vetten, slibben en varkensmest verwerkt tot groene stroom, groen gas en mestkorrels. Vanwege de gevaarlijke stoffen waarmee gewerkt wordt en de daarmee gepaard gaande risico's, valt het bedrijf onder het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO). Bij dit soort bedrijven hoort veiligheid voor productie te gaan.

Uit onderzoek door de Omgevingsdienst en de inspectie SZW blijkt dat door een ongebruikelijk grote schuimvorming in de vergistingsinstallatie de druk te hoog is geworden. Het bedrijf had niet voldoende anti-schuimmiddel voor handen om dit tegen te gaan. Dat had wel voorhanden moeten zijn. Als noodoplossing werd water als anti-schuim middel toegevoegd en de gasmotoren werden uitgezet. Hierdoor kon geen biogas meer afgevoerd worden. Als gevolg van de te hoge druk is het dak van de installatie los gekomen, waarna een grote hoeveelheid explosief biogas kon ontsnappen. Door het vrijkomen van biogas, bestaande uit onder andere methaan, is er ernstig gevaar ontstaan voor het milieu en de menselijke gezondheid. Methaan kan in combinatie met een ontstekingsbron leiden tot een explosie. Het bedrijf heeft in vooraf opgestelde veiligheidsplannen de risico's van de schuimvorming onderschat. Ook was niet schriftelijk vastgelegd hoe gehandeld diende te worden bij schuimvorming. Door gebrekkige communicatie binnen het bedrijf wist men niet dat het anti-schuim middel op was.

Daarnaast heeft Ecoson verzuimd om een brand in mei 2015 bij een zogenoemde groengasinstallatie tijdig te melden aan het bevoegd gezag. Zo'n melding is noodzakelijk om het bevoegd gezag in de gelegenheid te stellen om eventueel maatregelen te nemen om mens en milieu te beschermen. Door de brand was de volledige gastoevoer naar de vergister gesloten en daardoor is er biogas in de lucht gekomen. Dit ongewoon voorval werd pas 15 uur nadat het gebeurde gemeld bij het bevoegde gezag. 'dat is te laat' zei de officier van justitie op zitting.

'Onaanvaardbare risico's voor omgeving'

Het gaat om ernstige feiten zei de officier van justitie: "Wat opvalt in deze zaak is de bijna amateuristische wijze van beheersing van veiligheidsprocessen. Het beeld komt naar voren van: we doen maar wat. Dat is op zichzelf al kwalijk genoeg bij een reguliere inrichting, maar bij een BRZO kan dat echt niet!" zei ze op zitting: "Daarvan mag en moet een professionele wijze van handelen worden verwacht. De gevolgen als er iets gebeurt zijn immers groot en daarom moeten risico's worden geminimaliseerd." Dat is bij dit bedrijf niet het geval geweest volgens het OM. Het is niet de eerste keer dat het fout gaat bedrijf. Eerder deden zich al incidenten voor. Mede daarom acht het OM een boete van 100.000 euro tegen Ecoson en 75.000 euro tegen Rendac Son op de plaats.

Bron: OM/FP

Eis: gevangenisstraf van 1,5 jaar en ontnemingsvordering van 1,5 miljoen vanwege fraude met afval voor covergisters

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft vandaag in de rechtbank in Zutphen een gevangenisstraf van 18 maanden, een beroepsverbod en een boete van ruim 34.000 euro geëist tegen de directeur van Recycling Nederland B.V en Enorgha B.V. uit Putten. Tegen Recycling Nederland B.V en Enorgha B.V. eiste het OM boetes tot 150.000 euro, waarvan 50.000 euro voorwaardelijk. Het OM verwijt de verdachten het stelselmatig omkatten van afvalstromen die bestemd waren voor co-vergisters: "Zij waren uit op eigen gewin ten koste van de veiligheid van mens en milieu." Het OM vordert dat verdachten het crimineel verdiende geld terugbetalen.

Uit onderzoek door de Politie, de Omgevingsdienst en NVWA blijkt dat de bedrijven tussen 2012 en 2014 op grote schaal niet vergunde afvalstoffen innamen. Zo ontvingen de verdachten bijvoorbeeld slib en afvalwater van een tank cleaning bedrijf uit Pernis: "De ware aard en de herkomst van de afvalstoffen en daarmee de gevaarstelling van de afvalstoffen is door verdachte verhuld en aan ieder zicht onttrokken" zei de officier op zitting. Door verdachten zouden de afvalstoffen die niet toegelaten zijn in de co-vergister hebben gemengd. Vervolgens zijn ze voorzien van een onjuiste benaming en afgezet naar de co-vergisters.

Afval wordt in een co-vergister omgezet naar energie. De reststof kan –indien behandeld volgens de regels en voorschriften- worden afgezet als mest. "Niet alle afvalstoffen mogen daarom in een co-vergister" zei de officier op zitting: "Je wilt immers niet dat zwaar vervuilde afvalstoffen via de co-vergisters op landbouwgrond eindigen als meststof voor de bloemkool die bij u op het bord ligt."

Co-vergisters moeten afval dat voldoet aan regels kopen bij afvalbemiddelaars zoals verdachten. Omdat het aantal co-vergisters de afgelopen jaren is toegenomen, wordt het aanbod van toegestane co-producten steeds beperkter en daarmee duurder. "Afvalbemiddelaars, zoals verdachten, speelden hier vermoedelijk op in door afvalstoffen te mengen. Verdachten hebben fors verdiend met de vermoedelijke fraude," zei de officier op zitting: "ze verdienen twee maal grof geld. Enerzijds krijgt hij betaald voor het afnemen van (gevaarlijk) afval en anderzijds betaalt de co-vergister hen voor de valse co-producten."

Gevaarstelling

De officier van justitie sprak op zitting van ernstige feiten met grote gevaren: "En dan hebben we het niet alleen over mogelijke bodemvervuiling met alle risico's van dien. Er worden mogelijk afvalstoffen door een co-vergister geaccepteerd die kunnen leiden tot bijvoorbeeld de vorming van hoge concentraties zwavelwaterstof in het biogas. Door de hoge giftigheid kan het zwavelwaterstof bij incidenten slachtoffers maken. Hierdoor kunnen werknemers en de omgeving in gevaar worden gebracht." Bovendien beperken de risico's zich niet tot de gevaren rondom de inrichting, zei de officier: "Verdachten hebben in hun vrachtwagens afvalstoffen gemengd, zonder stil te staan bij de gevaren die dat ook met zich mee kan brengen."

Strafeisen

"De aard en de ernst van de strafbare feiten, alsmede het ondermijnend karakter van deze strafbare feiten en het potentiële gevaar voor de volksgezondheid maakt dat een zware straf passend en geboden is" zei de officier: "De verdachte is al eerder bestuurlijk aangesproken en veroordeeld voor soortgelijke feiten. Toch is hij eenvoudigweg door gegaan met het handelen in strijd met de wet. Hij richt telkens nieuwe rechtspersonen op die soortgelijke strafbare feiten plegen." De officier vervolgde: "De valsheid is het vaste verdienmodel geworden binnen de onderneming. Gelet op de hoeveelheid valsheden die binnen de onderneming gepleegd werden, zowel met in als uitgaande stromen blijkt feitelijk dat dit bedrijf niet kan bestaan zonder dat deze valsheid wordt gepleegd."

Het OM eiste een gevangenisstraf van 18 maanden tegen de hoofdverdachte en een beroepsverbod. Ook eiste ze een geldboete van 34.015,70 euro, gelijk aan het bedrag dat thans in beslag is genomen. Tegen de rechtspersoon Enorgha B.V. eiste de officier een boete van 150.000

euro, waarvan 50.000 voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaar. Tegen Recycling Nederland eiste de officier een boete van 75.000 euro, waarvan 25.000 voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaar.

Ontneming

Het OM heeft berekend dat Enorgha B.V. en Recycling Nederland B.V. respectievelijk 1.513.422,- euro en 216.196,- euro zouden hebben verdiend met de vermoedelijke fraude. Het OM heeft een ontnemingsvordering uitgebracht. De verdachten kunnen daar nog op reageren. De vordering zal later inhoudelijk behandeld worden.

Bron: OM/FP

ILT

Voor de bestrijding van criminaliteit op de beleidsterreinen van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W), en deels het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), werkt het FP samen met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De Inlichtingen- en Opsporingsdienst is een onderdeel van de ILT (ILT/IOD) en fungeert als de bijzondere opsporingsdienst van het ministerie van I&W. Middel(zware) opsporingsonderzoeken op beleidsterreinen van I&W worden opgepakt door algemeen opsporingsambtenaren van de ILT/IOD. Kleinere onderzoeken en zaken die rechtstreeks voortkomen uit de overgang van toezicht naar opsporing worden opgepakt en aangeleverd aan het FP door buitengewoon opsporingsambtenaren van de ILT. Met handhaving van wet- en regelgeving van I&W zet de ILT zich in voor veiligheid, zekerheid en vertrouwen op het gebied van transport, infrastructuur, milieu en wonen. Daarmee dient de ILT het publieke belang en de economische positie van Nederland.

De ILT gaat in haar toezicht meer aandacht besteden aan het voorkomen van schade voor mens en milieu, in combinatie met de optimale inzet van opsporing.

De ILT/IOD legt de prioriteit in strafrechtelijke onderzoeken op een aantal hoofdonderwerpen:

- Illegale grensoverschrijdende afvalstromen (EVOA)
- Malafide praktijken en crimineel gedrag in de transportsector
- Ernstige bodemvervuiling
- Illegale handel in gevaarlijke stoffen
- Integriteitsvraagstukken bij woningcorporaties

De ILT/IOD richt zich daarbij op georganiseerde criminaliteit met een ondermijnend karakter en vaak met internationale (financiële) constructies en handelsstromen. De focus wordt daarbij gelegd op intermediairs, facilitators en certificerende instellingen. Op het gebied van de woningcorporaties ligt de focus op integriteitschendingen. Veel zaken van de ILT vallen onder de noemer economische delicten. De meeste onderzoeken van de ILT/IOD hebben een fraudecomponent. Vaak is er sprake van vervalste documenten of een valse administratie om criminaliteit te verhullen.

Voor de hierna volgende cijfers geldt dat dit cijfers zijn uit de FP-registratie. In 2017 heeft het FP 306 parketnummers van de ILT (inspectie en IOD samen) geregistreerd en in 2018 bedroeg dit aantal 311. De IOD heeft zowel in 2017 als in 2018 12 grote onderzoeken gedraaid. Deze onderzoeken hadden veelal een milieucomponent in relatie met valsheid in geschrifte. Door frauduleus handelen was getracht ontdekking van ernstige milieuschendingen te voorkomen op onder andere het gebied van bodem, grensoverschrijdende afvaltransporten en handel in biotickets.

100.000 euro boete voor IPCO Trading

Het Zwitserse oliehandelbedrijf IPCO Trading (hierna: IPCO) heeft een door het Openbaar Ministerie aangeboden transactie van 100.000 euro boete geaccepteerd. Het OM verwijt het bedrijf de illegale import van afval en het verwerken van afval buiten een inrichting die vergund is, te weten op een tankschip voor de kust van Scheveningen.

Het onderzoek door de Politie startte naar aanleiding van een melding van de Inspectie ILT, begin 2013. In januari 2013 was een tankschip met de naam Franz Schulte aangekomen in Nederland. Aan boord was circa 8000 kubieke meter hoogzwavelige nafta afkomstig van een olieraffinaderij uit Tatarstan. Deze zogenaamde 'visbreaking nafta' is een residu dat ontstaat bij de productie van brandstoffen. Op de rede van Scheveningen is de Franz Schulte voor anker gegaan. Dat is binnen Nederlandse territoriale wateren. Hier is gestart met het 'wassen' van de nafta, een proces waarbij met behulp van in water opgeloste caustic soda (een middel dat ook in gootsteenontstopper zit) het zwavelgehalte van de nafta wordt teruggebracht. Dit proces was noodzakelijk om de nafta te kunnen verkopen als brandstof(component).

De Franz Schulte heeft het afval ('spent caustic') van het chemische proces aan boord op advies van ILT afgegeven aan een erkend afvalverwerker in Moerdijk. Na afgifte van het afval is het schip naar Antwerpen gevaren, waar de overgebleven nafta op 22 februari 2013 is gelost.

Strafbare feiten

Uit onderzoek door de politie blijkt dat het residu uit Tatarstan - de hoogzwavelige nafta- als afvalstof had moeten worden aangemerkt. Bij het transport van afvalstoffen moet men zich houden aan de Europese regels voor overbrenging van afvalstoffen, de EVOA.

Het bedrijf IPCO had de hoogzwavelige nafta gekocht van de raffinaderij in Tatarstan en IPCO gaf opdracht om de stof op het tankschip voor de kust van Scheveningen te laten bewerken. Omdat de hoogzwavelige nafta afval is, had IPCO volgens de EVOA voorafgaand aan de overbrenging naar Nederland toestemming moeten vragen aan de Nederlandse autoriteiten om de (gevaarlijke) afvalstof over te brengen naar Nederland. Dat is niet gebeurd. Eenmaal binnen Nederland mag het afval niet aan boord van een schip bewerkt worden. Bewerking mag alleen plaatsvinden bij een afvalverwerker die daarvoor vergunning heeft. Het is onwenselijk wanneer binnen ons gebied gevaarlijk afval wordt verwerkt, buiten daarvoor ingerichte locaties en zonder toezicht van toezichthouders, vanwege de risico's die het met zich mee kan brengen.

Passende afdoening

Het OM vindt het ernstige strafbare feiten. In dit specifieke geval is de milieuschade uitgebleven. Met het plegen van de strafbare feiten heeft IPCO in dit geval geen winst behaald. De bewerking met caustic soda bleek uiteindelijk veel duurder dan voorzien en de kosten voor verwerking van de spent caustic, ca. 470.000 euro, vielen hoger uit dan verwacht.

Het OM ziet de boete van 100.000 euro voor de gepleegde strafbare feiten als passend. IPCO heeft erkend dat zij het residu in dit geval als (gevaarlijke) afvalstof had moeten aanmerken.

Bron: OM/FP

130.000 euro boete geëist tegen DB Cargo

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft vandaag in de rechtbank in Rotterdam in twee strafzaken in totaal 130.000 euro boete geëist tegen goederenvervoerder DB Cargo Nederland B.V. (voorheen: DB Schenker) voor het niet naleven van de regels en eisen die worden gesteld aan het vervoer en de opslag van gevaarlijke stoffen op het spoor.

Het vervoer van gevaarlijke stoffen zoals Chloor, Olie, Ammoniak, Waterstofperoxide, Ethyleenoxide met stikstof en Acrylnitril brengt bijzondere gevaren met zich mee. Er zijn in Europees verband regels afgesproken waar vervoerders van de gevaarlijke stoffen zich aan dienen te houden. Dit omdat de risico's wanneer het fout gaat niet denkbeeldig zijn. Een illustratie hiervan in Nederland is de brand op de Kijfhoek in een wagon met het gevaarlijke ethanol op 14 januari 2011.

Uit onderzoek door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) komt naar voren dat de goederenvervoerder in maart 2013 twee maal een afwijking, groter dan vijf minuten van de dienstregeling op het spoor, niet heeft gemeld met betrekking tot een trein met Chloor. Het melden van afwijkingen van dienstregelingen groter dan vijf minuten is in zo'n geval verplicht, opdat hulpdiensten in geval van nood een precieze inschatting kunnen maken waar welke gevaarlijke stoffen zich op het spoor bevinden. Zij kunnen dan maatregelen nemen om eventuele schade en risico's voor mens en omgeving te beperken. Daarnaast bleek bij controles van treinen met gevaarlijke stoffen op diverse rangeerterreinen door ILT uitgevoerd in 2014 en 2015, dat lijsten met daarop de gevaarstelling van gevaarlijke stoffen in de wagons, onvolledig of niet aanwezig waren op dat rangeerterrein. In januari 2015 ontbraken ook de lijsten met daarop de uitgevoerde controles van wagons met gevaarlijke stoffen op het rangeerterrein Kijfhoek bij Zwijndrecht. Die wagons moeten iedere acht uur gecontroleerd worden om de risico's dat er iets fout gaat met de wagons tot een minimum te beperken. Daarnaast constateerde de ILT bij twee controles in juni 2015, dat het bedrijf wagons met gevaarlijke stoffen die geparkeerd stonden op hetzelfde rangeerterrein, niet iedere acht uur had gecontroleerd.

"Het gaat om ernstige feiten" betoogden de officieren van justitie op zitting: "Het naleven van de regels bij het transport van stoffen met een hoog gevarenpotentieel is van het grootste belang. Het gaat om de persoonlijke veiligheid van mensen, de veiligheid van goederen en het voorkomen van schade aan het milieu." Het bedrijf is al eerder veroordeeld voor soortgelijke feiten, dus ze was al gewaarschuwd: "DB Cargo is een professionele speler waarvan je mag verwachten dat ze de regels voor het transport van gevaarlijke stoffen kent en naleeft. Het bedrijf heeft haar verantwoordelijkheid niet genomen. Zij moet ervoor zorgen dat haar werknemers de regels kennen en naleven." De afgelopen twee jaar heeft de ILT bij het checken van parkeercontroles geen nalatigheden meer geconstateerd. "Het lijkt erop dat de verdachte haar leven gebeterd heeft" zei de officier op zitting. Mede daarom acht het OM een eis van in totaal 130.000 euro boete passend.

Bron: OM/FP

3. Horizontale fraude

De aanpak van horizontale fraude, waarbij niet de overheid maar burgers of bedrijven worden benadeeld, is sinds 2015 opgenomen geweest in de Veiligheidsagenda 2015-2018 voor de politie⁷ en heeft daarmee vier jaar prioriteit gekregen. Deze prioritering heeft ertoe geleid dat de fraudetaak binnen de politie op horizontale fraude is versterkt en het aantal aan het OM aangeleverde verdachten van horizontale fraude aanzienlijk is toegenomen. Vanaf 2019 komt horizontale fraude niet meer terug als prioriteit in de Veiligheidsagenda 2019-2022. Daarmee is fraude als maatschappelijk probleem niet weg. Het OM en de politie zullen zich samen blijven inspannen om het in 2018 gerealiseerde niveau (zie hierna figuur 2 en 4) te handhaven en waar mogelijk door te ontwikkelen. Voor het OM is het belangrijk om te investeren in de fraudepreventie, -detectie, publiek-private samenwerking en betekenisvolle zaken. Horizontale fraude wordt tenslotte steeds georganiseerder, digitaler (online en hightech), internationaler en daarmee complexer.

In deze Fraudemonitor wordt over de afgelopen jaren de balans opgemaakt.

Naast de inzet door de politie zijn ook andere opsporingsdiensten actief bij de bestrijding van specifieke thema's horizontale fraude. Het zwaartepunt ligt echter bij de politie.

In de Veiligheidsagenda is een afspraak opgenomen over het aantal door de regionale eenheden van de politie aan te leveren fraudezaken bij het OM. In figuur 2 zijn deze aantallen voor de jaren 2015 tot en met 2018 weergegeven.

Figuur 2: Minimum aantallen horizontale fraude zoals neergelegd in de Veiligheidsagenda

Jaar	2015	2016	2017	2018
Aantal parketnummers	1.500	1.600	1.900	2.300

De vermelde cijfers betreffen minimumaantallen, waarbij het gaat om bij het OM ingeschreven *verdachten*. De in dit hoofdstuk getoonde cijfers hebben daarom, tenzij anders aangegeven, betrekking op *parketnummers*, dat wil zeggen aantallen verdachten die bij het OM zijn geregistreerd en waaraan een fraudefeit is gekoppeld. Ten behoeve van kwalificatie van de delicten is noodzakelijk dat naast het bijhouden van algemene fraudevormen (zoals artikelen 225 en 326 Wetboek van Strafrecht) ook kenmerken worden toegekend zodat inzichtelijk is welk type fraude het betreft (bijvoorbeeld verzekeringsfraude, acquisitiefraude etc.). In het OM-jargon is dat het (handmatig) toekennen van een *maatschappelijke classificatie*. Voor monitoring van de resultaten van de strafrechtelijke aanpak van horizontale fraude wordt met name gekeken naar de parketnummers die voorzien zijn van een maatschappelijke classificatie horizontale fraude.

⁷ Kamerstukken II 2014/15, 28 684, nr. 412

Van belang is ook te realiseren dat deze cijfers in de Veiligheidsagenda specifiek zien op opsporing door de politie. Hierna wordt dan ook vooral ingegaan op de zaken die afkomstig zijn van de politie. Deze worden echter ook in het bredere kader van alle aangeleverde zaken horizontale fraude geplaatst.

Instream van zaken

In het kader van de monitoring van de resultaten horizontale fraude is afgesproken dat alleen verdachten meetellen die zijn voorzien van een exclusieve maatschappelijke classificatie horizontale fraude.

Figuur 3: Instream aantallen verdachten van horizontale fraude bij OM geregistreerd

Jaar	2015	2016	2017	2018
Aantal parketnummers	2.419	3.316	3.256	3.262

Over de jaren 2017 en 2018 is het aantal aangeleverde verdachten sinds 2016 zo goed als constant.

Voor de monitoring van de prestaties van de Veiligheidsagenda geldt daarnaast dat het moet gaan om verdachten die *door de politie* zijn aangeleverd en voorzien van een classificatie horizontale fraude.

Figuur 4: Instream aantallen verdachten door politie aangeleverd

Jaar	2015	2016	2017	2018
Aantal parketnummers	2.093	2.794	2.740	2.782

Hiermee ligt het aantal aangeleverde verdachten van een horizontale fraudefeit telkens ruim boven de norm die in de Veiligheidsagenda 2015-2018 was afgesproken.

De rest is dus door andere diensten zoals Douane, Koninklijke Marechaussee etc. aangeleverd.

Op basis van een analyse van het aanleverende politieonderdeel en afdoend OM-onderdeel blijkt dat ongeveer de helft van alle door de politie aangeleverde nummers in de ZSM-sfeer⁸ wordt afgedaan: snelle en effectieve afdoening bij relatief eenvoudige feiten.

Een kleiner deel van de door politie aangeleverde zaken (ca. 500 zaken) die hebben geleid tot een fraude-parketnummer en die geen ZSM-zaken waren, betrof projectmatige onderzoeken waar ook meer specialistische kennis van fraude werd ingezet. Dit deel betreft zaken waar het opsporingsonderzoek doorgaans uitgebreider is. Hier wordt het effect van het onderzoek en de afdoening planmatig bij elke zaak afzonderlijk bepaald. Identiteitsfraude via internet, hypotheekfraude, zorgfraude of fraude met online handel zijn voorbeelden van fraudevormen die buiten de ZSM-werkwijze of projectmatig worden aangepakt.

⁸ Het OM werkt met verschillende processtromen, ook wel werkomgevingen genoemd. Fraudezaken die projectmatig worden aangepakt, worden verwerkt in de werkomgeving 'Ondermijning'. Veel voorkomende criminaliteit, waarbij sprake is van een beperkte opsporingsinzet en waarop een snelle en specifieke strafrechtelijke interventie volgt, wordt verwerkt in de werkomgeving Interventies of 'ZSM'.

Tot de projectmatige zaken behoren ook de zaken waarbij het strafrecht gericht aanvullend aan andere, civiele, fiscale en bestuurlijke middelen wordt ingezet. Te denken valt hierbij aan een deel van de faillissementsfraudezaken waarbij het OM participeert in de zogenoemde fraudesprekuren met rechters-commissarissen en curatoren en zaken die vallen binnen de thema's die bijvoorbeeld met de verzekeringsbranche zijn afgesproken. Van deze zaken kan worden gezegd dat de kwaliteit in de zin van het beoogde effect per strafzaak het hoogst is.

Oplichters doen zich op WhatsApp voor als dochter in geldnood

Twee jonge mannen zijn veroordeeld tot gevangenisstraffen van zestien en achttien maanden omdat ze ouders voor duizenden euro's hebben opgelicht. Ze deden zich op WhatsApp voor als kinderen die om geld vroegen omdat ze in geldnood zaten.

Ouail D., een 19-jarige man zonder vaste woonplaats, liet een 85-jarig slachtoffer in De Meern geloven dat hij zat te appen met zijn dochter. Het leverde de oplichter 2300 euro op.

Daan M., een Utrechter van 21, stuurde appjes naar een 71-jarige vrouw in Zeewolde, waarin hij zich voordeed als haar dochter. Ze trapte erin en maakte meer dan 3000 euro over.

Het duo pleegde daarnaast meerdere diefstallen en overvallen. De straf valt extra zwaar uit omdat ze al eerder waren veroordeeld voor het zich verrijken ten koste van anderen.

De Utrechter kreeg achttien maanden cel, waarvan zes voorwaardelijk. De 19-jarige man werd veroordeeld tot zestien maanden, waarvan zes voorwaardelijk.

Beiden moeten zich psychisch laten behandelen. Hun slachtoffers moeten ze 10.000 euro schadevergoeding betalen.

Bron: RTV Utrecht

Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude

Om verschillende soorten vormen van horizontale fraude te kunnen identificeren, worden zogenaamde maatschappelijke classificaties aan ingeschreven verdachten gekoppeld. Er wordt daarom nadrukkelijk aandacht besteed aan het correct classificeren van een zaak. Desalniettemin kan vaak verschillend worden geoordeeld over de essentie en dus classificatie van een fraudezaak.

De uitsplitsingen naar soort fraude op basis van classificatie dienen dan ook tegen de achtergrond van het voorgaande te worden beoordeeld⁹.

⁹ Voor figuur 5 en 6 is gekeken naar alle correct toegekende nieuwe maatschappelijke classificaties. Het is mogelijk om aan elk ten laste gelegd feit aan een verdachte (parketnummer) een aparte maatschappelijke classificatie toe te kennen. Met andere woorden, aan een parketnummer kunnen meerdere maatschappelijke classificaties worden gekoppeld. Daardoor ligt het totaal van deze tabel hoger dan de aantallen uit figuur 4. Voor het tellen van de te behalen doelstelling uit de veiligheidsagenda wordt immers uitsluitend gekeken naar unieke parketnummers met een of meer correct toegekende maatschappelijke classificaties horizontale fraude.

Figuur 5: Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude 2017

	Regionale eenheden Politie	Overige opsporings- diensten	Eindtotaal
Krediet- hypotheek- en depotfraude	199	3	202
Fraude betaalproducten (skimming, phishing, creditc)	155	3	158
Fraude met betaalproducten (geldezel)	131		131
Verzekeringsfraude of assurantiefraude	57		57
Telecomfraude	10		10
Faillissementsfraude	91	40	131
Acquisitiefraude	11		11
IE-fraude / namaakgoederen	28	8	36
Vastgoedfraude	6		6
Kilometertellerfraude	9	1	10
Fraude in de zorg (incl. pgb)	13	5	18
Fraude met online handel	187	2	189
Voorschotfraude	9		9
Identiteitsfraude (algemeen)	342	196	538
Identiteitsfraude (via internet)	95	3	98
Fraude Overig	1.479	260	1.739

Figuur 6: Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude 2018

	Regionale eenheden Politie	Overige opsporings- diensten	Eindtotaal
Krediet- hypotheek- en depotfraude	216	1	217
Fraude betaalproducten (skimming, phishing, creditc)	149		149
Fraude met betaalproducten (geldezel)	87	1	88
Verzekeringsfraude of assurantiefraude	53	8	61
Telecomfraude	17		17
Faillissementsfraude	56	35	91
Acquisitiefraude	5	7	12
IE-fraude / namaakgoederen	37	12	49
Vastgoedfraude	21		21
Kilometertellerfraude	11		11
Fraude in de zorg (incl. pgb)	22	15	37
Fraude met online handel	281		281
Voorschotfraude	21	2	23
Identiteitsfraude (algemeen)	348	170	518
Identiteitsfraude (via internet)	95	1	96
Fraude Overig	1.444	234	1.678

In de meeste categorieën horizontale fraude is de afgelopen jaren sprake geweest van een gelijke trend. Opvallend is de toename van fraude met online handel, vastgoedfraude en fraude in de zorg in 2018.

Het aantal zaken in de categorie 'fraude overig' is nog steeds groot. Om die reden is deze categorie over het jaar 2018 nader onderzocht met betrekking tot de vormen van fraude die hierin voorkomen.

Eenzijds betreft het oplichtingszaken die samenhangen met veelvoorkomende criminaliteit, zoals fraude met retourneren van goederen, fraude met het verwisselen van prijskaartjes in winkels en andere fraudepraktijken waarbij men zich voordoet als bonafide klant. Ook het uitgeven van valse bankbiljetten en toepassen van wisseltrucs met bankbiljetten komen voor.

Anderzijds betreft het valsheid in geschrifte, waarbij op alle mogelijke manieren valse verklaringen, documenten en papieren worden opgesteld en gebruikt om burgers, bedrijven en instellingen te verleiden en te misleiden tot het beoogde fraudeleuze doel. Men maakt daarbij regelmatig gebruik van valse identiteiten of andermans identiteit.

Bovenstaande zaken laten zich vaak lastig in één van de categorieën horizontale fraude duiden en classificeren. Of zaken zijn niet altijd eenduidig en specifiek onder één categorie te scharen, maar hebben vormen van meerdere categorieën (bijvoorbeeld vormen van datingfraude, ticketfraude, whatsappfraude of fraude met kamerverhuur). Een beeld dat past bij de continue ontwikkeling van fraudefenomenen, waarbij nieuwe (digitale) mogelijkheden en toepassingen in het maatschappelijk verkeer leiden tot nieuwe vormen en varianten van fraude. Met de gehanteerde maatschappelijke classificaties op terrein horizontale fraude wil het Openbaar Ministerie met de opsporingsdiensten zoveel mogelijk aansluiten op de ontwikkeling van fraudefenomenen. Het nadere onderzoek over het jaar 2018 is aanleiding opnieuw de classificaties, waarmee sinds 1 januari 2015 wordt gewerkt, te evalueren en te bezien of deze actualisering en aanpassing behoeven.

Oplichters opgepakt voor Marktplaatsfraude

De politie Haaglanden heeft onlangs een bende internetoplichters van hun bed gelicht. Zij maakten sinds begin dit jaar voor 80.000 euro aan geld en spullen buit.

Koper direct akkoord met vraagprijs

De fraudeurs zochten hun slachtoffers via de verkoopsite Marktplaats. Ze toonden interesse in het product dat aangeboden werd. Direct werd er contact gelegd via WhatsApp. De koper gaat ook direct akkoord met de vraagprijs, en wil graag dat het pakket opgestuurd wordt. Het lijkt een snelle verkoop, maar wel eentje met grote gevolgen.

De koper wil het geld overmaken. Uit het niets stuurt hij een kopie van zijn ID en bankpas. Om zeker te weten met wie hij zaken doet, vraagt hij de verkoper hetzelfde te doen. Veel verkopers zien hier geen argwaan in, en sturen nietsvermoedend de gevraagde foto's per WhatsApp.

Koper vraagt in te loggen op internetbankieren

Dan appt de koper dat hij zal gaan betalen via een zakelijke rekening. Om de betaling te verifiëren vraagt hij de verkoper in te loggen op zijn internetbankieren. Hij loodst de verkoper naar een pagina waar een mobiele telefoon geaccordeerd moet worden. Dat is volgens de koper immers de telefoon waar de betaling mee gedaan wordt. Na goedkeuring wordt het geld direct bijgeschreven. De koper benadrukt heel erg dat de pin- en betalingscode niet met hem gedeeld moeten worden. Hij heeft slechts de verificatiecode nodig om de betaling door te zetten naar de bank. Nietsvermoedend wordt die code gedeeld.

Rekening volledig geplunderd

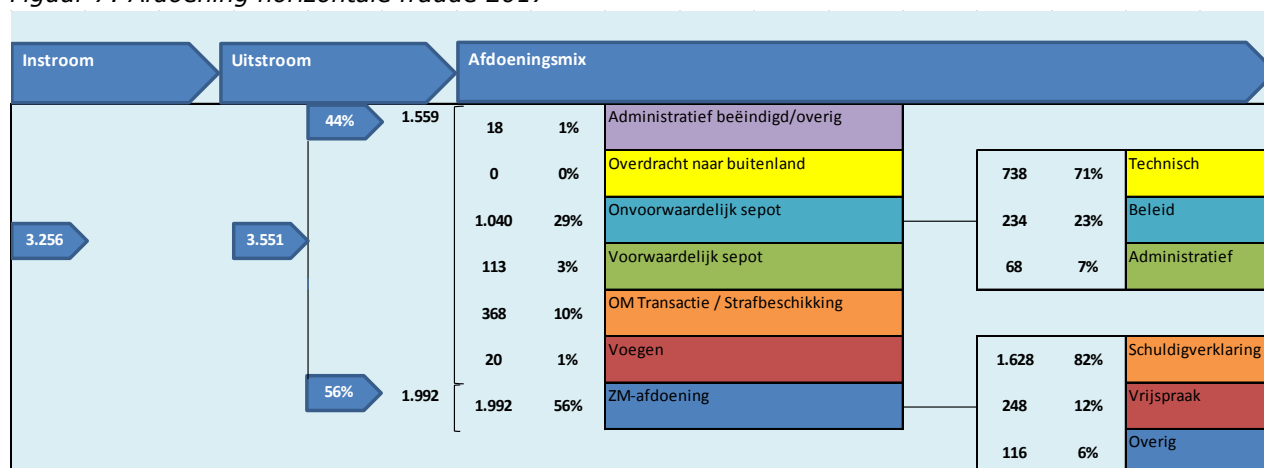
Korte tijd later komen de verkopers er achter dat hun rekening volledig geplunderd is. Geld wat op spaarrekeningen staat die ook bij hetzelfde bankaccount horen worden ook leeg getrokken. Slachtoffers die dachten een product voor een klein prijsje te verhandelen, blijven letterlijk met niks achter.

(bron: Avro/Tros Opgelicht)

Uitstroom van zaken

Verderop is een schematisch overzicht van de instroom en uitstroom van horizontale fraudezaken opgenomen. De instroom ziet op verdachten afkomstig uit zaken van diverse opsporingsdiensten die voorzien zijn van een maatschappelijke classificatie horizontale fraude die in de OM-systemen zijn geregistreerd (zie figuur 3). Opsporing en vervolging is een continu proces waarbij verdachten het hele jaar door instromen. Dit betekent ook hier dat bijvoorbeeld de in 2017 afgedane zaken niet per se de in datzelfde jaar ingestroomde zaken betreffen. Sommige zaken lopen over de jaarwisseling heen of duren langer dan een jaar om te behandelen. Onderstaande cijfers bieden dus vooral een globaal inzicht over de trend van instroom en afdoening.

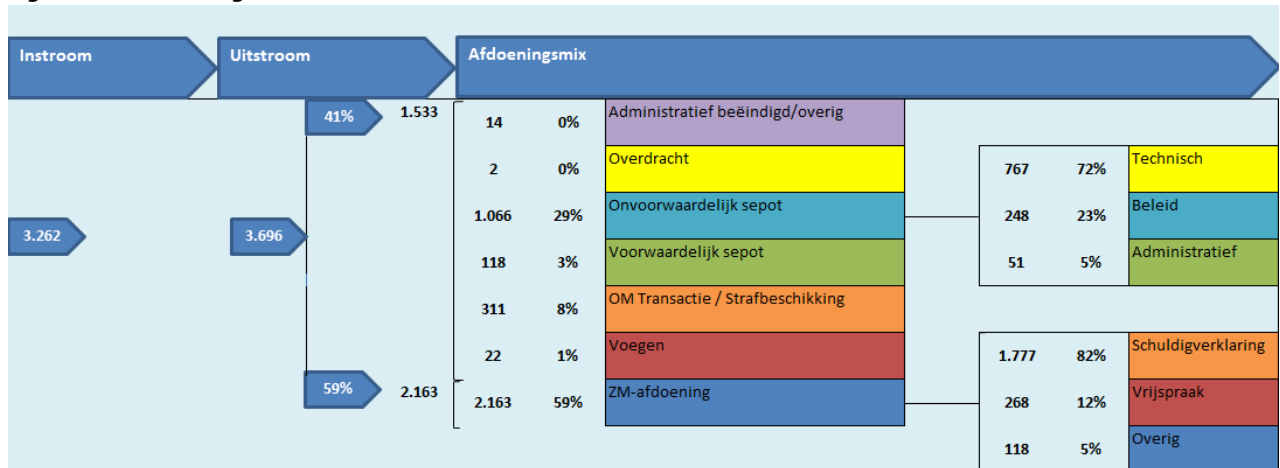
Figuur 7: Afdoening horizontale fraude 2017



In 2017 zijn 1.992 zaken, 56% van de uitgestroomde horizontale fraudezaken, door de rechter afgedaan, waarvan 82% in een schuldigverklaring heeft geresulteerd. 368 zaken (10%) werden daarnaast door middel van een OM-transactie of strafbeschikking afgedaan.

In 2016 ging het om 1.577 zaken (54%) en eindigde 80% van de zaken met een rechterlijke afdoening. 360 zaken (12%) betrof een OM-transactie of strafbeschikking.

Figuur 8: Afdoening horizontale fraude 2018



In 2018 zijn 2.163 zaken, 59% van de uitgestroomde horizontale fraudezaken, door de rechter afgedaan, waarvan 82% in een schuldigverklaring heeft geresulteerd. 311 zaken (8%) werd door het OM met een OM-transactie of strafbeschikking afgedaan. Ieder jaar is er dus een lichte toename van het aantal verdachten dat wordt gedagvaard door het Openbaar Ministerie om voor de strafrechter te verschijnen. Daarentegen neemt de oplegging van een transactie/strafbeschikking door het Openbaar Ministerie zelf iets af. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de zwaarte en complexiteit van horizontale fraudezaken toeneemt en dus vaker naar de rechtbank gaan. In hoofdstuk 4 'Afdoening en straffen' is ook een toename van het aantal vrijheidsstraffen zichtbaar in deze zaken.

Sepotpercentage

Bij horizontale fraudezaken lag het onvoorwaardelijke sepotpercentage in 2017 hoger dan het gemiddelde onvoorwaardelijke sepotpercentage bij commune misdrijfzaken. Bij horizontale fraudezaken lag dit sepotpercentage – bestaande uit technische sepots, bijvoorbeeld omdat het wettig en overtuigend bewijs ontbreekt, en beleidssepots waarin het OM op inhoudelijke gronden beslist dat vervolging niet opportuun is – zowel in 2017 als 2018 op 29%. In 2016 was dat 27%. Het sepotpercentage bij commune misdrijfzaken lag in 2017 op 19%.

Bij de beleidssepots is de ouderdom van het strafbare feit de vaakst voorkomende reden om te seponeren. Ook het feit dat een verdachte recentelijk voor een ander delict is bestraft, of het oordeel dat ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert, of gering aandeel in het feit zijn relatief voorkomende grondslagen om een beleidssepot toe te passen. In 89% van de technische sepots is zowel in 2017 als in 2018 het ontbreken van voldoende wettig en overtuigend bewijs de grondslag.

Thema uitgelicht: Faillissementsfraude¹⁰

Bij de (programmatische) aanpak van faillissementsfraude ligt de nadruk op de versterking van de handhavingsketen, zowel aan de voor- als achterkant. Aan de voorkant betekent dit het continueren en verbeteren van de samenwerking met de curatoren, RC's insolventie, KvK en met de Belastingdienst. Aan de achterkant gaat het om het verrichten van opsporingsonderzoeken voor die gevallen waarin het strafrecht aan zet is.

Voor dit onderwerp is het bovendien relevant om de gezamenlijke inspanningen van opsporingsdiensten (politie en FIOD) te betrekken in de bestrijding van het fenomeen. Een fraudeur houdt zich niet aan de indeling horizontaal en verticaal. Bij faillissementsfraude zijn immers vrijwel altijd de staat (fiscus) maar ook particulieren en bedrijven benadeeld. Bij de aanpak van faillissementsfraude zijn zowel politie als FIOD actief en aan de zijde van het OM alle parketten. Hierbij wordt opgemerkt dat een kwart van het geheel is opgespoord door de FIOD en vervolgd door het FP (de complexe zaken). Drie kwart is door de politie opgespoord en door de arrondissementsparketten vervolgd.

Bij bepaalde fraudefenomenen is niet zozeer het aantal parketnummers (verdachten) interessant maar zijn ook andere grootheden relevant om de kwaliteit en kwantiteit van de inzet van het strafrecht te kunnen duiden. Faillissementsfraude is zo'n thema. In de strafrechtelijke aanpak van faillissementsfraude is gerichte aandacht voor zowel eenvoudige als complexe zaken. Bij eenvoudige zaken staat vaak slechts één faillissement centraal in het onderzoek. Bij complexe zaken zijn dat er doorgaans juist meer. Van complexe zaken is bijvoorbeeld sprake als een fraudeur zich stelselmatig schuldig maakt aan faillissementsfraude of met vooropgezette plannen meerdere vennootschappen gebruikt voor zijn frauduleuze praktijken. Het tellen van alleen de parketnummers (aantallen verdachten) geeft een te beperkt beeld van de inspanning van de opsporing en vervolging. Daarom wordt het aantal in de onderzoeken betrokken faillissementen in het overzicht getoond.

Het aantal uitgesproken faillissementen in Nederland is in 2017 en 2018 gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar terwijl de inspanningen van het OM gelijk zijn gebleven. De 'pakkans' is daarmee opnieuw hoger geworden. Het totaal aantal parketnummers, omgerekend naar het aantal in de strafrechtelijke onderzoeken betrokken faillissementen, levert over 2017 en 2018 onderstaand beeld op (bron figuur 9 eerste kolom: CBS (aantal is zonder natuurlijke personen-zonder-onderneming); tweede en derde kolom centraal meldpunt faillissementsfraude; vierde kolom cijfers OM). Het verschil tussen de tweede en derde kolom wordt verklaard door het feit dat een melding betrekking kan hebben op meerdere faillissementen.

Naast de strafrechtelijk mogelijkheden voor opsporing en vervolging van faillissementsfraude is per 1 juli 2016 de Wet civielrechtelijk bestuursverbod in werking getreden. In 2017 is het FP gestart met een pilot om in eerste instantie centraal georganiseerd te starten met het verzoeken van bestuursverboden. Dit om uniformiteit van de door het OM verzochte verboden te garanderen en efficiënt om te gaan met de OM capaciteit die hiervoor beschikbaar is. Het OM is volgens MvT van 106a Fw voornamelijk aan zet in de gevallen van repeterend faillissement of wanneer er een onherroepelijke vergrijpboete door de Belastingdienst is opgelegd. Daarnaast kunnen alleen faillissementen sinds inwerkingtreding van de wet meegenomen worden bij een vordering van een civiel verbod. Daardoor zijn er in de praktijk op dit moment nog slechts een beperkt aantal personen die aan deze gronden voldoen. In 2018 zijn de eerste civielrechtelijk bestuursverboden door het Openbaar Ministerie daadwerkelijk verzocht.

¹⁰ Faillissementsfraude kan zowel horizontale als verticale fraude betreffen.

Veroordelingen in faillissementsfraudezaken

Het OM Noord-Nederland bracht vandaag zeven faillissementsfraudezaken aan bij de *politierechter* in Groningen. In vijf gevallen kwam de politierechter tot een veroordeling, één *verdachte* werd vrijgesproken en in één geval werd de zaak op verzoek van de verdediging *aangehouden*.

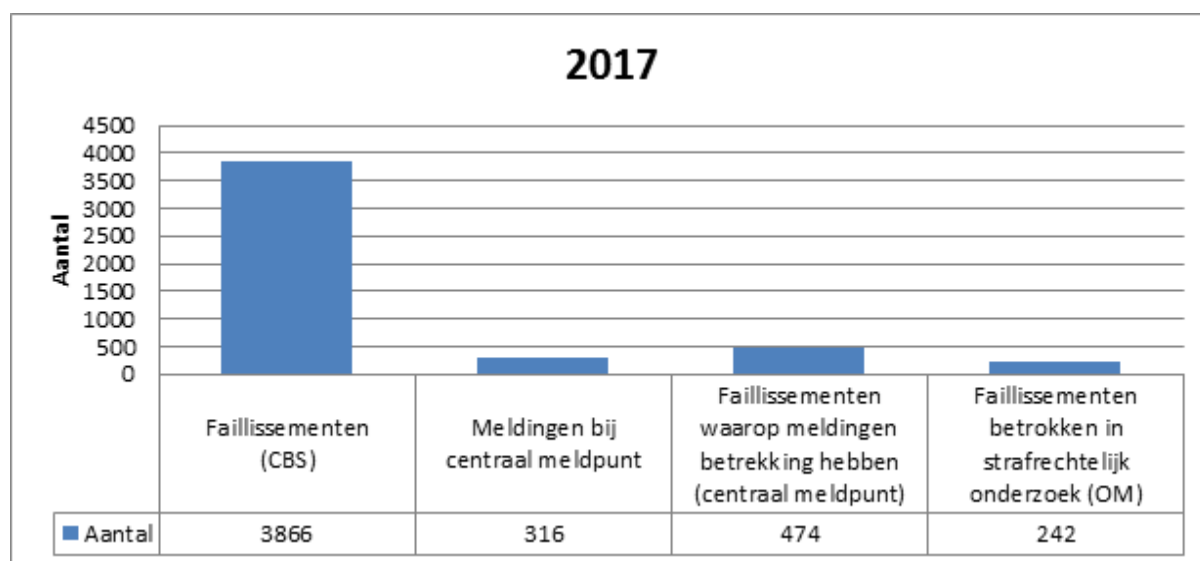
De verdachten werden vervolgd voor het bewust achterhouden van de administratie van de failliete BV's. Curatoren kunnen daardoor hun taak niet goed uitvoeren wat tot gevolg heeft dat schuldeisers gedupeerd worden.

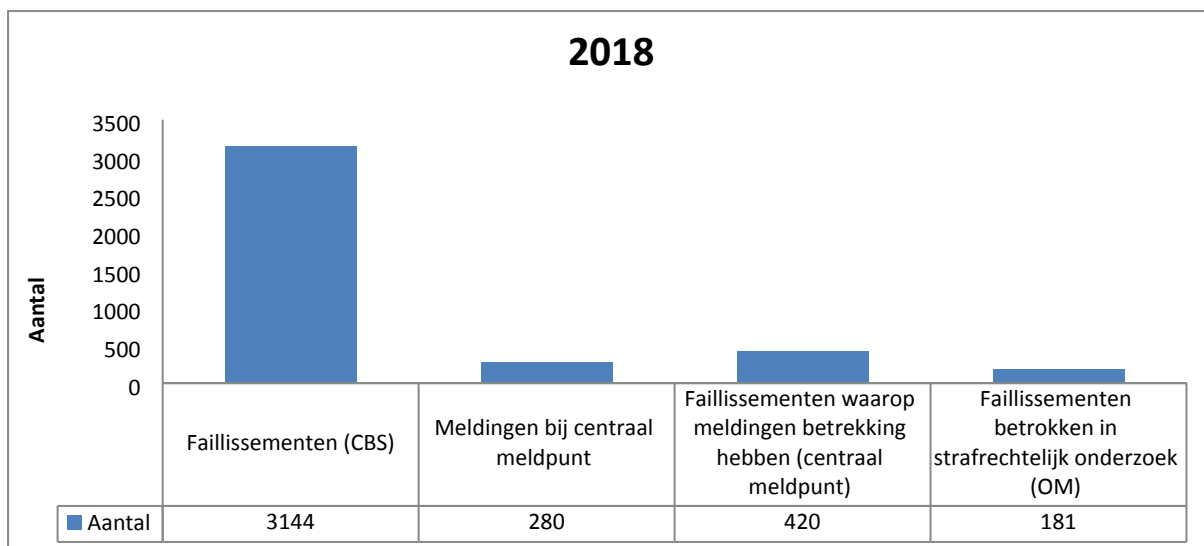
De verdenkingen tegen de verdachten, vier uit Drenthe, twee uit Groningen en een uit Friesland, waren onder andere bedrieglijke bankbreuk, het knoeien met kassastaten, flessentrekkerij en het verstrekken van onvoldoende inlichtingen over inkomsten en werkzaamheden aan curatoren.

Het OM eiste in twee zaken gevangenisstraffen van acht en vier maanden, en in de andere zaken werkstraffen van 90, 120 en 150 uur. De *rechtbank* vonniste nagenoeg conform de *eis* van de officier. De *verdachte* uit Friesland werd vrijgesproken omdat de *rechter* vond dat onvoldoende duidelijk was hoe de contacten met de curator waren gelopen. Het OM eiste in deze zaak 150 uur *werkstraf*. De officier beraadt zich nog of hij in hoger beroep gaat.

Bron: OM

Figuur 9: aantallen Centraal Meldpunt Faillissementsfraude; aantallen faillissementen betrokken in strafrechtelijk onderzoek





Gevangenisstraf van 8 jaar geëist tegen twee verdachten van miljoenenfraude

Het *Openbaar Ministerie* (OM) heeft vandaag in de *rechtbank* in Rotterdam gevangenisstraffen van acht jaar geëist tegen een 46-jarige en een 52-jarige man uit Rotterdam. Het OM verwijt hen het leiding geven aan een criminele organisatie die zich op grote schaal bezig hield met stelselmatige faillissementsfraude, belastingfraude, valsheid in geschrift en witwassen. De verdachten gebruikten hiervoor diverse uitzendbureaus in de steigerbouw. Het nadeel voor de fiscus wordt geschat op ruim 15.000.000 euro.

De mannen zijn in het eerste kwartaal van 2017 aangehouden door de FIOD. Beide mannen zitten sinds hun aanhouding in *voorlopige hechtenis*. Uit het onderzoek door de *FIOD* blijkt dat de mannen die vandaag voor de *rechtbank* stonden feitelijk leiding gaven aan vier uitzendbureaus, die allen failliet zijn gegaan. Verdachten zouden via een vaste modus operandi hebben geopereerd; zij onttrokken op verschillende manieren geld uit de ondernemingen, vroegen belasting terug, maar betaalden zelf niet alle belasting waardoor de schulden snel opliepen. Zij lieten de bedrijven volgens het OM bewust failliet gaan. Ze zetten hun personeel en activiteiten al voor het faillissement over naar een nieuwe onderneming met een andere bestuurder, maar verdachten trokken weer feitelijk aan de touwtjes. In totaal zouden de hoofdverdachten 15 miljoen euro aan de boedels hebben onttrokken. De Belastingdienst en andere schuldeisers stonden na de faillissementen steeds met lege handen.

Ernstige feiten

Het OM vindt de werkwijze van verdachten zeer laakbaar, zei de *officier van justitie* op zitting: "Het tweetal had een modus operandi van het zoveel mogelijk leegtrekken en opbouwen van (belasting)schulden, mede via voorbelastingen. Er werd steeds doelbewust op een faillissement afgestevend." Verdachten hebben volgens het OM leiding gegeven aan een criminele organisatie die tot doel had om door middel van grootschalige fraude grote financiële voordelen te behalen: "Het grootste deel van de buitgemaakte gelden is niet teruggevonden en kennelijk nog steeds in de beschikking van verdachten. Door hun handelen hebben verdachten schuldeisers ernstig benadeeld, het belastingstelsel ernstig ondermijnd en hebben zij zichzelf en anderen verrijkt ten koste van de samenleving." Mede daarom vindt het OM een gevangenisstraf van acht jaar passend. Op een eerdere zitting werd al een ontnemingsvordering aangekondigd, omdat misdaad niet mag lonen.

Bron: OM

Thema uitgelicht: verzekeringsfraude

Sinds 2011 hebben de Nationale Politie en OM een convenant met Zorgverzekeraars Nederland en het Verbond van Verzekeraars over de aanpak van verzekeringsfraude. Tijdens de looptijd van dit Convenant Aanpak Verzekeringsfraude heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die voor de ondertekenaars van het convenant aanleiding zijn geweest om in 2017 een nieuw convenant aan te gaan voor de duur van twee jaar.

Het aantal aangiften dat verzekeraars jaarlijks doen is de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Een gedeeld beeld van wat onder fraude wordt verstaan maar meer in het bijzonder de inzet van eigen middelen van de verzekeraars hebben hieraan bijgedragen. Zo beschikt de branche sinds september 2016 over extra verhaalsmogelijkheden op fraudeurs. Verzekeraars kunnen, naast het vorderen van onterechte uitkeringen, onderzoekskosten terugvorderen via SODA (ServiceOrganisatie Directe Aansprakelijkstelling).

Ten behoeve van een efficiënte afdoening van die zaken die conform het aangiftebeleid als strafrechtwaardig zijn aangemerkt, hebben de Nationale Politie en het FP in het kader van het nieuwe convenant afspraken gemaakt over een projectmatige aanpak die de efficiëntie en effectiviteit van het strafrecht vergroot en de eigen middelen van de branche beter ondersteunt. De focus zal hierbij liggen op een efficiënter aangifteproces, het vergroten van de mogelijkheden van de verzekeraars tot fraudepreventie door communicatie en terugkoppeling over gesignaleerde fenomenen en ervaringen, het bevorderen binnen de juridische mogelijkheden van de publiek-private samenwerking bij de daadwerkelijke afdoening van de zaken en de verbetering van de kwaliteit van de opsporing bij de politie en OM door actieve kennisontwikkeling

Gevangenisstraffen geëist voor fraude met tandarts declaraties

Het *Openbaar Ministerie* (OM) heeft vandaag in de *rechtbank* in Utrecht gevangenisstraffen tot 12 maanden – waarvan vier maanden *voorwaardelijk*- geëist tegen een voormalig baliedewerker van een tandartspraktijk uit Amsterdam Zuid-Oost en een compagnon van hem. Zij hebben volgens het OM voor bijna 100 mensen valse tandartsdeclaraties opgemaakt en ingediend bij zorgverzekeraars. Er zou voor circa 185.000 euro onterecht zijn uitgekeerd.

De aanleiding van het strafrechtelijk onderzoek door de *FIOD* is een gezamenlijke aangifte van zorgverzekeraars Menzis, VGZ, CZ, Agis en Achmea tegen bijna 100 verzekerden. Tussen 2010 en 2012 ontvingen de zorgverzekeraars van meerdere verzekerden facturen en declaratieformulieren van de tandartspraktijk in Amsterdam Zuid-Oost, terwijl na onderzoek bleek dat de tandartspraktijk deze facturen niet had opgemaakt en de behandelingen niet hadden plaatsgevonden. De circa 100 declaraties zijn volgens het OM valselijk opgemaakt door een (voormalig) baliedewerker van de tandartspraktijk. Zijn compagnon zou cliënten hebben geronseld die hun gegevens beschikbaar stelden om hier aan mee te werken. Er is voor ruim 238.000 euro aan valse declaraties ingediend. Circa 185.000 euro is daarvan uitgekeerd op rekeningen van cliënten. De cliënten mochten van verdachten zelf een klein deel houden, de rest zouden de verdachten in eigen zakken hebben gestopt.

Zorgfraude ondermijnt stelsel

Verdachten hebben zich volgens het OM gedurende twee jaar schuldig gemaakt aan oplichting, valsheid in geschrifte en witwassen: "Verdachten hebben op grove wijze misbruik gemaakt van het zorgstelsel, waarin de manier van declareren grotendeels is gebaseerd op vertrouwen. Het vertrouwen dat een zorgverzekeraar in facturen en declaratieformulieren als de onderhavige mag stellen, is door het handelen van verdachten ernstig geschonden" zei de *officier van justitie* op zitting: "Het is enkel aan de

oplettendheid en het ingrijpen van de zorgverzekeraars te danken dat het handelen van de verdachten is beëindigd." De voormalig baliemedewerker vervulde een sleutelrol bij het opmaken van de facturen en stuurde diverse tussenpersonen aan, zei de officier: "Hij heeft de fraude mogelijk gemaakt, doordat hij de valse facturen opmaakte. Daar komt bij dat hij misbruik heeft gemaakt bij zijn werkgever van zijn vertrouwenspositie als medewerker bij de tandartspraktijk, in welke positie hij toegang had tot het factureringssysteem waarmee hij de valse facturen heeft opgemaakt." Tegen hem eiste de officier een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 12 maanden, waarvan vier maanden *voorwaardelijk*. Zijn compagnon hoorde een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van tien maanden -waarvan vier maanden voorwaardelijk- tegen zich eisen. "De voorwaardelijke straf is bedoeld als stok achter de deur, om te voorkomen dat verdachten in herhaling vallen."

Bron: OM

Afdoeningen en straffen

In onderstaande tabel zijn de gegevens over afdoening in geaggregeerde vorm weergegeven. De gegevens zijn uitgesplitst naar afdoeningen door het OM en afdoeningen door de rechter. Daarin is het aantal zaken benoemd waarin een vrijheidsstraf, taakstraf, boete of schademaatregel is opgelegd. Hierbij moet worden opgemerkt dat in één zaak meerdere schademaatregelen kunnen worden opgelegd. Ook is het mogelijk dat een vrijheidsstraf in combinatie met een taakstraf of geldboete wordt opgelegd. De som van de vrijheidsstraffen, taakstraffen, geldboetes en schademaatregelen is daardoor hoger dan het aantal strafopleggingen. Ten slotte is de duur van de opgelegde vrijheidsstraffen in verschillende categorieën inzichtelijk gemaakt.

Figuur 10: afdoeningen OM en rechter 2017

		Horizontale Fraude	Verticale Fraude
Instroom		3.256	1.296
Uitstroom		3.551	1.271
<i>OM-afdoeningen</i>			
Administratief beëindigd		18	-
Overdracht naar het buitenland		-	-
Onvoorwaardelijk Sepot		1.040	480
Voorwaardelijk Sepot		113	26
OM-strafbeschikking		197	49
OM-transactie		171	143
Voegen		20	8
<i>Afdoening door de rechter</i>			
Strafoplegging		1.603	442
Schuldigverklaring zonder oplegging straf of maatregel		25	4
Ontslag van alle rechtsvervolging		2	-
OM niet ontvankelijk		4	14
Rechter niet bevoegd		-	-
Vrijspraak		248	89
Overig (veelal ter terechtzitting gevoegd)		105	16
Vrijheidstraf	<= 1 mnd	289	26
	> 1 mnd - <= 2 mnd	337	41
	> 2 mnd - <= 3 mnd	109	32
	> 3 mnd - <= 6 mnd	102	65
	> 6 mnd - <= 1 jaar	68	57
	> 1 jaar - <= 2 jaar	36	41
	> 2 jaar	39	13
Taakstraf		850	272
Geldboete		143	52
Schademaatregel		394	23

Figuur 11: afdoeningen OM en rechter 2018

		Horizontale Fraude	Verticale Fraude
Instroom		3.262	1.135
Uitstroom		3.696	1.326
<i>OM-afdoeningen</i>			
Administratief beëindigd		14	-
Overdracht naar het buitenland		2	-
Onvoorwaardelijk Sepot		1.066	459
Voorwaardelijk Sepot		118	18
OM-strafbeschikking		196	61
OM-transactie		115	104
Voegen		22	4
<i>Afdoening door de rechter</i>			
Strafoplegging		1.748	539
Schuldigverklaring zonder oplegging straf of maatregel		29	7
Ontslag van alle rechtsvervolging		3	1
OM niet ontvankelijk		13	9
Rechter niet bevoegd		-	-
Vrijspraak		268	107
Overig (veelal ter terechtzitting gevoegd)		102	17
Vrijheidstraf	<= 1 mnd	333	39
	> 1 mnd - <= 2 mnd	339	37
	> 2 mnd - <= 3 mnd	105	42
	> 3 mnd - <= 6 mnd	112	68
	> 6 mnd - <= 1 jaar	97	75
	> 1 jaar - <= 2 jaar	55	34
	> 2 jaar	47	36
Taakstraf		831	308
Geldboete		228	65
Schademaatregel		445	19

In 2018 zijn zowel op horizontale als verticale fraude meer zaken afgedaan dan dat er zijn ingestroomd. De OM-transactie neemt als OM-afdoening af. Opvallend bij beide vormen van fraude is voorts een toename van het aantal langere vrijheidsstraffen.